

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

*Euroopan neuvoston parlamentaarisen
yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2005*

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto 2005

Strasbourgissa

ensimmäinen jakso	24.–28.1.2005
toinen jakso	25.–29.4.2005
kolmas jakso	20.–24.6.2005
neljäs jakso	3.–7.10.2005

Pysyvän komitean kokoukset

Lissabon	6 kesäkuuta 2005
Monaco	1 syyskuuta 2005
Bukarest	25 marraskuuta 2005

ISSN 1235-1873

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2006

**Euroopan neuvoston Suomen
valtuuskunta**

EDUSKUNNALLE

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2005 istuntokaudella.

Helsingissä, maaliskuu 2006

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta:

Mikko Elo

Gunilla Carlander

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	7
2	Suomi Euroopan neuvoston parlamentaarisessa yleiskokouksessa	9
3	Yleiskokouksen käsittelemät aiheet	11
3.1	Suhteet ei-jäsenmaihin	11
3.2	Jäsenyyssvelvoitteiden seuranta	11
i.	Yleistä	11
ii.	Albania	12
iii.	Armenia	12
iv.	Azerbaidžan	12
v.	Vuoristo-Karabah	13
vi.	Bosnien ja Hercegovina	14
vii.	Georgia	14
viii.	Makedonia	15
ix.	Moldovia	16
x.	Serbia ja Montenegro	16
xi.	Venäjä	17
xii.	Ukraina	20
3.3	Demokratian haasteet Euroopassa	20
3.4	Oikeudelliset kysymykset	22
3.5	Ihmisoikeudet ja tasa-arvo	23
3.6	Sosiaali- ja työkysymykset	24
3.7	Ympäristö- ja energiakysymykset	25
3.8	Väestökysymykset	26
3.9	Taloudelliset kysymykset	27
3.10	Ulkoeurooppalaiset kysymykset: lähialue	28

Liitteet:

1	Suomen valtuuskunta	30
2	Suomen valtuuskunnan komiteajäsenyydet	31
3	Vuonna 2005 hyväksytyt asiakirjat	34
3.1	päätöslauselmat	34
3.2	suositukset	36
3.3	määräykset	37
3.4	lausunnot	37
4	Parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2005	38
5	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot	39
6	Euroopan neuvoston toiminta (kaavio)	40
7	Lyhyesti: Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous	41

Tiivistelmä

Euroopan neuvosto on yli 15 vuoden ajan keskustellut laajentumisesta ja uusien jäsenmaiden ottamisesta mukaan järjestön työhön. Nyt tämä prosessi on lähes päättynyt, ja on tullut aika keskustella toiminnan painopisteistä. Toiminnassa on mukana 46 monessa mielessä edelleenkin kovin erilaista jäsenvaltiota. Tämä lähtökohta oli ensisijaisena syynä Euroopan neuvoston kolmanteen huippukokoukseen, joka järjestettiin toukokuussa puheenjohtajamaa Puolan pääkaupungissa Varsovassa.

Huippukokous päätti, että Euroopan neuvoston tulee vastaisuudessa keskittyä ihmisoikeuksia, demokratiakysymyksiä ja sosiaalista koheesiota koskeviin kysymyksiin. Nähtäväksi kuitenkin jää miten tätä päätöstä tullaan käytännössä toteuttamaan.

Euroopan neuvoston budjetti on ollut pitkään varsin kireä. Järjestön muodollinen toimivalta käsittää kaiken yhteiskunnallisen toiminnan sotilaallisia kysymyksiä lukuun ottamatta, mutta resursseja ei ole lisätty laajenemisen myötä. Varsinkin suuret jäsenmaat eivät halua antaa Euroopan neuvostolle riittävästi varoja sen sääntöjen mukaisen roolin toteuttamiseksi kaikilla alueilla. Nämä maat asettavat etusijalle Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen, joka on vaarassa lamaautua työmääränsä alle. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulevia toimintamahdollisuuksia käsittelee parhaillaan työryhmä, johon Jakob Söderman kuuluu jäsenenä. Loppuraporttia odotetaan keväällä 2007.

Huippukokouksen päätöksen perusteella pääsihteeri Terry Davis esitteli budjettiehdotuksensa vuodeksi 2006, joka herätti vilkasta keskustelua. Pääsihteeri on valmis siirtämään eräitä toimintoja ns. osasopimuksiin, joita rahoittavat ainoastaan maat, jotka ovat halukkaita tukemaan nimenomaan kyseisiä toimintoja. Keskustelu Euroopan neuvoston ydinkysymyksiin keskittymisestä tulee jatkumaan lähivuosina. Tämä koskee ensisijaisesti valtioiden välistä yhteistyötä, mutta

tulee varmaankin heijastumaan parlamentaariseen yhteistyöhön.

Yleiskokous on vuonna 2005 hyväksynyt yhteensä 41 suositusta, 61 päätöslauselmaa ja viisi lausuntoa. Suuri määrä raporteista on käsitelty demokratian tilaa maissa, jotka ovat olleet jäseniä kymmenen vuoden ajan. Kyse on siis maista, jotka eivät kymmenen vuoden Euroopan neuvoston jäsenyyden jälkeenkään ole saaneet tyydyttävää ”demokratia-arvosanaa”. Vaalitarkkailu on osa monitorointia, ja näitä koskevilla raporteilla on eräitä mielenkiintoisia ominaispiirteitä. Toistuvana piirteenä viime vuosien vaaleja koskevassa raporteissa on ollut toteamus, jonka mukaan vaalilainsäädäntö on ollut tyydyttävä ja vaalit on toteutettu teknisesti oikein, mutta puutteet ja heikkoudet ovat koskeneet median, ja varsinkin valtion omistuksessa olevan median, toimintaa ja raportointia, ehdokkaiden ja äänioikeutettujen rekisteröintiä sekä syytöksiä äänten ostosta. Arvostelu on toisin sanoen paljastanut, että demokratian perusperiaatteet on hyväksytty teoriassa, mutta niitä ei ole aina pystytty täysin soveltamaan poliittiseen todellisuuteen. Raportit ovat vahvistaneet yleisen arvion, jonka mukaan vapaisiin ja demokraattisiin vaaleihin voidaan päästä ainoastaan silloin, kun kaikki poliittiset ja yhteiskunnalliset toimijat omaksuvat omasta halustaan yleiset demokraattiset periaatteet ja noudattavat niitä. Korkeimman poliittisen johdon ilmaisema tahto ei riitä vaan viranomaisten tulee toimia sen mukaisesti.

Yhteiskunnallinen ja teknologian kehitys synnyttävät monilla alueilla jatkuvasti uusia haasteita, joihin demokraattinen yhteiskuntamalli joutuu ottamaan kantaa ja jotka edellyttävät ehkä uusia sääntöjä, normeja tai muuta säännöstöä. Yleiskokous on hyväksynyt raportteja, joissa on tarkasteltu erilaisia ihmisoikeusloukkauksia (mm. lasten ja naisten katoamista, lasten pakottamista avioliittoon, naisten oikeuksia eri uskonnollisissa yhteisöissä) ja uusia haasteita, jotka

ovat koskeneet sekä tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia (kuten sananvapaus, äänioikeus) ja tämän päivän suurinta turvallisuushkaa, nimittäin terrorismia.

Yleiskokous on antanut lausuntonsa kolmesta uudesta yleissopimuksesta, jotka kaikki liittyvät kasvavan kansainvälisen, rajat ylittävän rikollisuuden (ihmiskauppa, rahanpesu ja terrorismi) torjuntaan. Monissa ympäristöä koskeissa raporteissa on kiinnitetty huomiota energiaratkaisujen vaikutuksiin globaaliin ympäristökehitykseen. Eurooppa vetää puoleensa runsaasti maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita vähemmän vauraista maista. Yleiskokouksen mukaan hallitusten suurena haasteena on taata yhteiskuntaamme ohjaavat perusarvot, jotka on kodifioitu Euroopan ihmisoikeussopimukseen, koskemaan kaikkia ihmisiä Euroopassa.

Niin sanotut ajankohtaiset keskustelut lisäaiheista ovat antaneet mahdollisuuden keskustella sekä tsunamikatastrofin (*päätöslauselmat ovat 422, dok 10428*) että lintuinfluenssan (*suositus 1725, dok. 10707*) seurauksista.

Toiminnan painopisteet huippukokouksen päätöksen mukaisesti tulee nähdä suhteessa muiden järjestöjen työhön. Huippukokouksen jälkeen Luxemburgin pääministeri Jean Claude Juncker sai tehtäväksi raportin laatimisen Euroopan neuvoston ja EU:n tulevasta yhteistyöstä. Tämän raportin odotetaan valmistuvan vuoden 2006 puolivälissä. Ihmisoikeusasioiden käsittely EU:n piirissä tulee varmaankin olemaan merkittävä osa raporttia. Euroopan ihmisoikeussopimukseen on 1950-luvulta lähtien sisältynyt yksilöiden ylivaltiollinen suoja valtiovaltaa ja kansallisia viranomaisia vastaan. Sitten Euroopassa on otettu vielä käyttöön kansallisten viranomaisten yläpuolinen taso, nimittäin Euroopan unioni. Ihmisoikeussopimuksen toimivalta-alue ei kuitenkaan ulotu EU-instituutioiden päätöksiin. EU:n päätös muuttaa Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus Euroopan unionin perusoikeusvirastoksi on osa pyrkimystä pa-

rantaa kansalaisten oikeusturvaa suhteessa EU:n instituutioihin. Tämän uuden viraston toimivalta ja toimeksianto ovat kuitenkin herättäneet pelkoja mahdollisesta Euroopan neuvoston aseman vaarantumisesta ensisijaisena ihmisoikeusjärjestönä.

Euroopan neuvoston huippukokouksessa hyväksyttiin myös julkilausuma Euroopan neuvoston ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) suhteista. ETYJ käsittelee demokratia-kysymyksiä ja ihmisoikeuksia laajasta turvallisuuspolitisesta näkökulmasta, kun taas Euroopan neuvosto käsittelee ihmisoikeus- ja demokratia-kysymyksiä yksilön näkökulmasta. Yhdelle työryhmälle on annettu tehtäväksi konkreettisten ehdotusten tekeminen terrorismin ja ihmiskaupan vastustamisesta sekä vähemmistöjen oikeuksien edistämisestä ja suvaitsevuuden lisäämisestä yhteiskunnassa.

Yleiskokous on lisännyt yhteydenpitoaan kansainvälisen islamilaisjärjestön (*Organisation of the Islamic Conference*) kanssa, joka on suurin 56 jäsenvaltion islamilaisjärjestö. Jäseninä ovat mm. Albania (vuodesta 1992), Azerbaidžan (vuodesta 1992) ja Turkki (vuodesta 1969). Tarkkailijoina ovat mm. Bosnia ja Hertsegovina vuodesta 1994 ja Venäjä vuodesta 2005. OIC:n pääsihteeri ilmaisi järjestön valmiuden jäsenyntyneemmän vuoropuhelun ja yhteistyön käynnistämiseen Euroopan neuvoston kanssa.

Toukokuussa 2005 pidetyn Euroopan neuvoston huippukokouksen julkilausumassa todetaan kansainvälisten järjestöjen toiminnan paremman yhteensovittamisen edellyttävän, että jäsenmaiden kansalliset hallinnot kiinnittävän asiaan huomiota. Suomen eduskunnassa on kuluneen vuoden aikana keskusteltu vilkkaasti toisaalta kansainvälisten järjestöjen valtuuskuntien ja toisaalta eduskunnan valiokuntien, varsinkin ulkoasiainvaliokunnan, työn yhteensovittamisesta ja yhteistyöstä. Yhteistyötä ja yhteensovittamista tullaan tehostamaan tulevien vuosien aikana.

Suomi Euroopan neuvoston parlamentarisessa yleiskokouksessa

Suomea edustaa Euroopan neuvoston parlamentarisessa yleiskokouksessa (viiden jäsenen ja viiden varajäsenen) valtuuskunta, joka valitaan vuosittain valtiopäivien alussa. Suomen valtuuskunnan kokoonpano ja jäsenten edustus yleiskokouksen kymmenessä komiteassa ilmenee liitteistä 1 ja 3.

Parlamentaarinen yleiskokous järjestäytyi tammikuun istunnossa ja valitsi uuden presidentin (puheenjohtaja/puhemies). Yleiskokouksen poliittisten ryhmien välisen sopimuksen mukaan oli konservatiiviryhmän vuoro saada yleiskokouksen presidentin tehtävä. Uudeksi presidentiksi valittiin *René van Linden*, konservatiiviryhmän puheenjohtaja (Alankomaat). Yleiskokouksen 20 varapresidenttiä valitaan poliittisten ryhmien välillä sovitun vuorottelujärjestelmän mukaan ottaen huomioon tasapainoinen maantieteellinen jakauma. *Mikko Elo* valittiin varapresidentiksi vuodeksi 2005.

Samoin yleiskokouksen 10 erityiskomiteaa järjestäytyi tammikuussa, ja tällöin *Mikko Elo* valittiin valvontakomitean kolmanneksi varapuheenjohtajaksi. Euroopan neuvoston toukokuussa 2005 pidetty huippukokous suositteli uuden demokratiafoorumin perustamista. Lokakuussa 2005 poliittinen komitea päätti perustaa alakomitean seuraamaan tämän foorumin työskentelyä (*Sub Committee on Forum for Democracy*). *Mikko Elo* on tämän uuden alakomitean jäsen. Toimintavuoden aikana vapautui talous- ja kehityskomitean kansainvälisiä taloussuhteita käsittelevän alakomitean puheenjohtajuus, johon valittiin *Kimmo Sasi*. *Sirkka-Liisa Anttila* siirtyi ympäristö-, maatalous- ja paikallishallintokomitean maa- ja kalatalousalakomitean varapuheenjohtajaksi.

Euroopan neuvoston valtionpäämiesten kolmas huippukokous järjestettiin Euroopan neuvoston puheenjohtajamaan Puolan pääkaupungissa Varsovassa 16.–17. toukokuuta 2005. Huip-

pukokouksen tavoitteena oli keskustella järjestön tulevan toiminnan suuntaviivoista ja hahmotella niitä. Huippukokous hyväksyi julkilausuman ja toimintasuunnitelman.

Osittain huippukokouksen johdosta järjestettiin maaliskuussa 2005 eduskunnassa yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa seminaari Euroopan neuvoston nykytilanteesta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Myös eri ministeriöiden ja kansalaisjärjestöjen edustajia kutsuttiin seminaariin. Seminaarin avauspuheenvuoron käytti ulkoministeri *Erkki Tuomioja*. Muina osanottajina olivat mm. Suomen jäsen ihmisoikeustuomioistuimessa *Matti Pellonpää*, Suomen pysyvä edustaja Euroopan neuvostossa suurlähettiläs *Ann-Marie Nyroos* sekä kabinettipäällikkö *Jean-Louis Laurent* Euroopan neuvoston sihteeristöstä Strasbourgista.

Ennen huippukokousta yleiskokous oli pohtinut kysymystä Euroopan neuvoston kansallisen tason seurannan vahvistamisesta ja hyväksynyt *suosituksen 1693 (2005)*. Tämän suosituksen innoittamana Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta teki keskustelualoitteen eduskunnan puhemiesneuvostolle ajankohtaiskeskustelun järjestämiseksi Euroopan neuvoston roolista tulevaisuudessa. Puhemiesneuvosto ei kuitenkaan hyväksynyt aloitetta.

Huhtikuussa 2005 valtuuskunta tapasi tasavallan presidentti *Tarja Halosen* ja keskusteli tilanteesta ennen Euroopan neuvoston kolmatta huippukokousta.

Ennen tätä valtuuskunta tapasi helmikuussa ulkoministeri *Erkki Tuomiojan* ja sai informaatiota ulkoministerin näkemyksestä Euroopan neuvoston tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä. Valtuuskunnalla on mahdollisuus Strasbourgissa pidettävien istuntojen yhteydessä kuulla säännöllisesti suurlähettiläs Nyroosin raportti Euroopan neuvoston valtioiden välisestä toiminnasta.

Suomen valtuuskunta kutsuttiin ulkoasiainministeriön ns. koordinaatiokokoukseen loka-kuussa. Kokouksessa keskusteltiin lähinnä Suomen osallistumisesta Euroopan neuvoston valtioiden väliseen yhteistyöhön sen kaikilla osaluilla. Kokoukseen osallistuivat Suomen pysyvä edustaja Euroopan neuvostossa suurlähettiläs Ann-Marie Nyroos sekä Suomen edustajina eri komiteoissa ja asiantuntijaryhmissä toimivat eri ministeriöiden virkamiehet.

Ulkoasiainministeriön edustajien mukaan Euroopan neuvoston roolia ovat selkiyttäneet huippukokouksen tekemät tulevaisuuden painotuksia koskevat päätökset. Tulevaisuudessa valtioiden välinen yhteistyö tulee korostamaan yhteistyötä ihmisoikeus- ja demokratiakysymysten, sosiaalisen koheesion ja monikulttuurisen yhteistyön osalta. Pääsihteeri Terry Davis esitteli budjettiehdotuksensa vuodeksi 2006 (190 milj. euroa) uusien painotusten mukaisesti, mikä merkitsi mm. kahden prosentin leikkausta kaikilla sek-

toreilla sekä mm. toiminnan uudelleenjärjestelyä terveydenhuollon ja urheilun osalta. Ehdotus herätti kuitenkin vilkasta keskustelua eikä sitä voitu toteuttaa alkuperäisessä muodossa.

Ihmisoikeustuomioistuimen työmäärä on kasvanut jatkuvasti, ja vaarana on tuomioistuimen toiminnan lamautuminen. Ongelmaan puuttumiseksi ministerikomitea on asettanut työryhmän, jonka tulee vuonna 2007 tehdä ehdotukset työn tehostamisesta. Työryhmässä on jäsenenä *Jakob Söderman*. Suomi on priorisoinut työtapojen uudistamista myös EN:n muilla toiminnan aloilla. Luxemburgin pääministeri Jean-Claude Junker on saanut tehtäväksi raportin laatimisen Euroopan neuvoston suhteesta Euroopan unioniin. Raportin odotetaan valmistuvan kesällä 2006. Suomella tulee olemaan EU:n puheenjohtajuus samanaikaisesti, kun Venäjä on Euroopan neuvoston puheenjohtajamaa vuoden 2006 loppupuoliskolla.

Yleiskokouksen käsittelemät aiheet

Yleiskokous on vuonna 2005 hyväksynyt yhteensä 41 suositusta, 61 päätöslauselmaa ja viisi lausuntoa, jotka on valmisteltu jossakin yleiskokouksen kymmenestä erikoiskomiteasta. Täydellinen päätösluettelo on liitteessä 3. Jäljempänä selostetaan ainoastaan raportteja, jotka koskevat Euroopan neuvoston ydinalueita: demokratiaa, kansalaisvapauksia, oikeudellisia kysymyksiä, oikeusvaltioperiaatteita sekä kokonaisuudessaan valvontakomitean kaikkia demokratiakehitystä koskevia raportteja.

Yleiskokous on lisäksi hyväksynyt viisi päätöslauselmaa, joiden tarkoituksena on selkeyttää ja täydentää yleiskokouksen työtapoja (pätöslauselmat 1425, 1432, 1443, 1445 ja 1447).

3.1 Suhteet ei-jäsenmaihin

Yleiskokouksen suhteita ei-jäsenmaihin käsittelevät poliittisen komitean alakomiteat. Näihin kuuluvat Euroopan neuvoston tarkkailijat (Kanada, Japani, Meksiko ja Yhdysvallat) sekä Valko-Venäjä ja Kazakstan.

Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, joka ei kuulu jäsenenä Euroopan neuvostoon ja jonka poliittiseen hallitukseen Euroopan neuvostolla ei ole virallisia suhteita. Euroopan neuvosto suhtautuu torjuvasti presidentti Lukashenkon epädemokraattiseen hallintoon, mutta haluaa tukea maassa toimivia demokraattisia liikkeitä ja järjestöjä muulla tavalla. Yleiskokouksen poliittisella komitealla on Valko-Venäjän kehitystä seuraava alakomitea. Alakomitea on keskustellut mahdollisuuksista käydä tiiviimpää vuoropuhelua Valko-Venäjän kanssa virallisemmalla tasolla tule-matta kuitenkaan mihinkään lopulliseen päätökseen asiassa. Valko-Venäjän parlamentin edustajat on kuitenkin epävirallisesti kutsuttu seuraamaan yleiskeskustelua.

ETYJ:n parlamentaarilla yleiskokouksella on myös Valko-Venäjä-työryhmä. Alakomitea

kutsui syksyllä 2005 työryhmän puheenjohtaja Utah Zapfin kertomaan ETYJ:n tilanneanalyysistä ja mahdollisesta yhteistyöstä koskien erityisesti Valko-Venäjän tulevia presidentinvaaleja vuonna 2006. Yleiskokouksen presidentti René van den Linden keskusteli EU:n ulkopoliittisen edustajan Javier Solanan kanssa joulukuussa Euroopan neuvoston ja EU:n Valko-Venäjän politiikkaa.

Kazakstan on pitkään halunnut kehittää yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa, mutta kuolemanrangaistuksen käyttö maassa on esteenä esim. viralliselle tarkkailijan asemalle. Yleiskokous lähetti tarkkailijoita seuraamaan 4. päivänä joulukuuta 2005 maassa pidettyjä presidentinvaaleja. Kaikki kansainväliset tarkkailijat totesivat raportissaan yksimielisesti, että vaalit eivät täyttäneet, vapaille, demokraattisille vaaleille asetettuja ehtoja.

3.2 Jäsenyyssvelvoitteiden seuranta

i. Yleistä

Yleiskokouksen valvontakomitea tarkastelee demokratiakehitystä kaikissa Euroopan neuvoston jäsenmaissa, mutta käytännössä kaikista valvonnan kohteina olleista maista Turkkiä lukuun ottamatta on tullut jäseniä vuoden 1990 jälkeen. Komitean työ on pitkäjänteistä ja sen tehtävänä on valvoa miten jäsenmaat noudattavat velvoitteita ja sitoumuksia, jotka allekirjoitettiin maiden tullessa Euroopan neuvoston jäseneksi.

Valvonnan suorittamisen, lopettamisen ja mahdollisen uudelleen avaamisen muodot uudistettiin keväällä 2005 (dok. 10407). *Pätöslauselmassa 1431 (2005)* todettiin, että ehdotuksen valvonnan uudelleenavaamisesta tai käynnistämisestä voi tehdä joko yleiskokouksen puheenjohtajisto (*bureau*), komitea, kaksi raporttointia tai

vähintään 10 jäsentä, joiden tulee edustaa vähintään viittä maata ja kahta poliittista ryhmää. Lopullisen päätöksen tekee edelleenkin puheenjohtajisto.

Vuoden 2005 lopussa valvontakomitean työlistalla oli kymmenen maata (Albania/1995, Armenia/2001, Azerbaidžan/2001, Bosnia ja Hertsegovina/2002, Georgia/1999, Moldavia/1995, Venäjä/1996, Serbia ja Montenegro/2003 ja Ukraina/1995). Toisin sanoen on maita, jotka eivät kymmenen vuoden EN:n jäsenyyden jälkeen saa tyydyttävää ”demokratia-arvosanaa”. 000 maata valvotaan ns. jälkikäteisvalvonnan. Jäljempänä selostetaan lyhyesti komitean työtä kaikissa maissa.

ii. Albania

Albania on ollut valvontakomitean työlistalla sitten maan tultua jäseneksi vuonna 1995. Useista vaaleista ja ulkomaisten asiantuntijoiden avulla tehdyistä uudistuksista huolimatta kaikki maan demokraattiset instituutiot ja oikeuslaitos eivät toimi täysin demokraattisten normien mukaisesti. Heinäkuussa ja elokuussa 2005 pidetyt parlamenttivaalit johtivat hallituksen vaihdokseen maassa. Fatos Nanon hallitus joutui antamaan paikkansa demokraattiselle puolueelle, jota johtaa Albanian entinen presidentti Sali Berisha.

Euroopan neuvoston vaalitarkkailijat totesivat raportissaan (dok. 10664) vaalien teknisen toteutuksen olleen tyydyttävä ja tiedotusvälineiden välittäneen monipuolista tietoa. Sen sijaan poliittisten puolueiden välinen epäluulo aiheutti viivästystä vaalivalmisteluihin, mikä osoittaa poliittista epäkypsyyttä. Yleiskokous ehdottaa lisää muutoksia tulevia vaaleja koskien.

iii. Armenia

Perustuslaillinen uudistusprosessi Armeniassa jatkuu. Yhtenä ehtona Armenian jäsenyydelle Euroopan neuvostossa oli perustuslain uudistaminen käsittäen oikeusjärjestelmän ja paikallisen itsehallinnon uudistamisen, riippumattoman oikeusasiamiesjärjestelmän käyttöön ottamisen, tv- ja radio-ohjelmien lähettämistä sääntelevän itsenäisen viranomaisen perustamisen sekä perustuslakituumioistuimen valtuuksien muuttamisen.

Uusi perustuslakiehdotus ei sisällä kaikkia Venetian komission suosituksia eikä vastaa eurooppalaista tasoa. Komissio ilmaisee pettymyksensä hyväksyttävien tulosten puutteesta varsinkin koskien muutoksia presidentin ja parlamentin valtasapainoon, tuomioistuinten riippumattomuuteen ja Jerevanin pormestarin vaaliin (presidentti valitsee). Yleiskokous korostaa, että uusi perustuslaillinen muutos voi tapahtua ainoastaan kansalaisten laajalla kannatuksella eli yli 50 %:n kannatuksella annetuista äänistä ja vähintään kuin kolmanneksella äänioikeutettujen äänistä. Yleiskokous valittaa sitä, että asiasta ei järjestetty kansanäänestystä kesäkuussa 2005, joka oli sopimuksen mukaan viimeinen ajankohta vaaleille. Yleiskokouksen mukaan vaalit tuli pitää viimeistään marraskuussa 2005. Yleiskokous kehottaa *perustuslaillista uudistusprosessia Armeniassa koskevassa päätöslauselmassa 1458 (2005) (dok. 1061)* Armeniaa ottamaan täysimääräisesti käyttöön Venetian komission suositukset eurooppalaista tasoa vastaten.

Yleiskokous lähetti yhdessä Euroopan neuvoston kunta- ja aluekongressin kanssa tarkkailijoita seuraamaan 27. päivänä marraskuuta 2005 järjestettyä kansanäänestystä. Tarkkailijoiden arvio oli kriittinen. Oppositio oli kehottanut kansalaisia jättämään äänestämättä. Häiriöitä esiintyikin useissa vaalihuoneistoissa.

Yleiskokous jatkaa kehityksen seuraamista Armeniassa ja ilmoittaa olevansa tarvittaessa valmis avustamaan valmisteluissa.

iv. Azerbaidžan

Yleiskokous on seurannut usean vuoden ajan Azerbaidžanin demokratiakehitystä. Azerbaidžanin demokraattisia instituutioita koskeva valvontakomitean raportti (dok. 10569) mainitsee kaksi tärkeää tapahtumaa vuonna 2005: marraskuussa 2005 pidetyt parlamenttivaalit ja öljyputken avaaminen matkalla Baku-Tblisi-Ceyhan (BTC) toukokuussa. Nämä molemmat tapahtumat olivat maan demokratian testi, koska paikan päällä olleiden kansainvälisten vaalitarkkailijoiden mukaan aikaisempia vaaleja ei ole voitu pitää demokraattisen periaatteiden mukaisina. Öljyputki tulee kuljettamaan päivittäin miljoonia tynnyreitä raakaöljyä Kaspian mereltä maailman markkinoille. Tämä merkitsee, että maahan tulee pian

virtaamaan suunnattomia määriä rahaa, mutta raporttien mukaan nähtäväksi jää, koituvatko rahat maan koko väestön hyväksi.

Azerbaidžanin demokraattisia instituutioita koskeva raportti (*päätöslauselma 1456 (2005)* dok. 10569) suhtautuu vakavasti siihen, että opposition ei ole annettu pitää vaalitulaisuuksia vuoden 2003 jälkeen. Vaalitulaisuudet kielletään järjestyksen säilyttämiseen vedoten. Raportissa mainitaan myös huomattavat summat (11 000 USD), joita on maksettava ehdolle asettumisesta parlamenttivaaleissa. Vaihtoehtona on 450 allekirjoituksen kerääminen, mutta tuolloin on olemassa suuri vaara, että puolueellinen vaalilautakunta mitätöine. Yleiskokous tuomitsee voimakkaasti viikko-lehti *Monitorin* julkaisijan Elmar Huseynovin murhan ja opposition tiedotusvälineiden piirissä syntyneen pelon ilmapiirin.

Azerbaidžanin tultua Euroopan neuvoston jäseneksi vuonna 2001 yleiskokous on käsitellyt kysymystä maan *poliittisista vangeista* kolmesti: tammikuussa 2002, kesäkuussa 2003 ja tammikuussa 2004. Viimeisimmässä päätöslauselmaansa 1359 (2004) yleiskokous pyysi Azerbaidžanin hallitusta vapauttamaan maan poliittiset vangit. Sen jälkeen Azerbaidžanin presidentti Ilham Alijev on allekirjoittanut kuusi armahdusta. Kaiken kaikkiaan 52 poliittista vankia ja 93 poliittiseksi vangeiksi katsottua on päästetty vapaaksi. Yleiskokous tervehtii tätä askeleena kohti ongelman ratkaisua. Ihmisoikeusasiain komitea toteaa päätöslauselman 1359 (2004) seuranta koskevassa raportissaan (dok. 10564), että tilanne ei ole vielä kukaan tyydyttävä; riippumattomien asiantuntijoiden mukaan edelleen on kolme tunnistettua poliittista vankia, 43 henkilöä, jotka tunnistettiin poliittisiksi vangeiksi sekä 107 vangittua henkilöä, joita koskevia tapauksia ei annettu asiantuntijoiden käsiteltäväksi. Raporttien tietojen mukaan kansalaisjärjestöt ovat raportoineet uusien poliittisten vankien ottamisesta. Yleiskokous ilmaisi tyrmistyksensä raasta väkivallasta, jota käytettiin vankien kapinan kukistamiseen eräässä vankilassa helmikuussa 2005. Yleiskokous tuomitsee poliittisiin vankeihin ja poliittisiksi vangeiksi katsottuihin kohdistuvan väkivallan, pahoinpitelyn ja kidutuksen ja pyytää Azerbaidžanin viranomaisia lopettamaan tämän. Yleiskokous kehottaa *Azerbaidžanin poliittisia vankeja koskevan päätöslauselman 1359 (2004) seuran*

rantaa koskevassa päätöslauselmassa 1457 (2005) (dok. 10564) Azerbaidžanin viranomaisia vapauttamaan kaikki poliittiset vangit ja poliittisiksi vangeiksi katsotut. Ministerikomiteaa kehoitetaan vahvistamaan yhteistyötä Azerbaidžanin kanssa näillä alueilla myönteisen kehitykseen pääsemiseksi *Azerbaidžanin poliittisia vankeja koskevan päätöslauselman 1359 (2004) seuranta koskevassa suosituksessa 1711 (2005) (dok. 10564)*.

Parlamenttivaalit pidettiin 6. marraskuuta 2005. Kansainvälisten vaalitarkkailijoiden arvio vaaleista oli hieman myönteisempi kuin neljä vuotta sitten mutta tästä huolimatta selkeästi tuomitseva, koska maassa esiintyy edelleenkin vaalivilppiä ja epäselvyyksiä. Azerbaidžanin demokratiakehitys on ollut monin osin huolestuttava, mikä on myös todettu monien vuosien ajan sekä Euroopan neuvoston että ETYJ:n raporteissa.

Vaaleja koskevat raportit vahvistavat yleisen arvion, jonka mukaan vapaisiin demokraattisiin vaaleihin voidaan päästä ainoastaan silloin, kun kaikki poliittiset ja yhteiskunnalliset toimijat omaksuvat omasta halustaan yleiset demokraattiset periaatteet ja noudattavat niitä. Georgian ja Ukrainan vaaleista saadut kokemukset olivat varoituksena Azerbaidžanin johtajille vaalien mahdollisista seurauksista, mutta korkeimman poliittisen johdon ilmaisemaa tahtoa demokratian toteuttamisesta vastustettiin joidenkin viranomaisten sekaantumisella vaaleihin. Azerbaidžanissa oppositio ei ollut samalla tavalla yhtenäinen kuin Georgiassa ja Ukrainassa. Tarkkailijat raportoivat puutteista äänioikeutettujen rekisteröinnissä ja yhdistymisvapauden rajoituksista. Media suosi istuvia vallanpitäjiä uutisoinnissa. Vaalivilppiepäilyt heittivät varjonsa ääntenlaskentaan. Raportista (dok. 0000) keskusteltiin tammikuussa 2006. Raporttiin sisältyy suositukset jatkotoimiksi (mm. vaalilain uudistaminen, hallitus- ja oppositiopuolueiden välisten pelisääntöjen laatiminen, poliisikoulutus) ja siinä ehdotetaan, että yleiskokous lähettää valtuuskunnan vuoden 2006 alussa arvioimaan uudistusten toteuttamista.

v. Vuoristo-Karabah

Vuoristo-Karabahin kiista palautuu Azerbaidžanin itsenäistymisen aikaan vuonna

1991, jolloin maan rajat tulivat kansainvälisesti tunnetuiksi. Vuoristo-Karabahin seutu kuuluu Azerbaidžaniin. Vuoristo-Karabahin armenialainen väestö puolustaa oikeutta itsenäisyyteen, ja Armenia tukee tätä. Vuoristo-Karabahin alueen kiistassa on kyse kahdesta periaatteesta: alueellisesta koskemattomuudesta ja itsemääräämisoikeudesta. Vuonna 1992 aseelliseksi konfliktiksi kehittyneen kiistan juuret ovat kaukana ajassa taaksepäin. Väliittäjänä kiistassa toimineen ETYJ:n avulla solmittiin aselepo vuonna 1994. Suuret osat Azerbaidžaniin kuuluvasta alueesta ovat edelleen armenialaisten joukkojen miehittämiä, ja separatistiset ryhmät hallitsevat Vuoristo-Karabahin seutua.

Yleiskokous ilmaisee huolensa *päätöslauselmassa 1416 (2005) koskien Vuoristo-Karabahin kiistan käsittelyä ETYJ:n Minskin konferenssissa (dok. 10364)* siitä, että sotilaalliset toimet alueella johtivat laajoihin etnisiin karkotuksiin ja eri etnisten ryhmien alueiden muodostamiseen etnistä puhdistusta muistuttaen. Yleiskokous muistuttaa osapuolia YK:n turvallisuusneuvoston antamista päätöslauselmista 822 (1993), 853 (1993), 874 (1993) ja 884 (1993) ja kehottaa osapuolia noudattamaan niitä erityisesti luopumalla aseellisista väkivaltaisuuksista ja vetämään sotilaalliset joukot vallatuilta maa-alueilta. Yleiskokous kehottaa molempia osapuolia noudattamaan velvoitteitaan, joihin maat sitoutuivat tullessaan Euroopan neuvoston jäseniksi ja ehdottaa, että jos Azerbaidžan ja Armenia eivät pysty ratkaisemaan kiistaa, ne voivat peruskirjan 93 artiklan 1 artiklan mukaan siirtää kiistan YK:n kansainväliseen tuomioistuimeen. Maita kehoitetaan työskentelemään monilla eri tasoilla kiistan ratkaisemiseksi.

Yleiskokous tulee myös jatkossa seuraamaan tapahtumien kehitystä alueella (*suositus 1690 (2005) koskien Vuoristo-Karabahin kiistan käsittelyä ETYJ:n Minskin konferenssissa (dok. 10364)*).

vi. Bosnia ja Hertsegovina

Hyväksyessään myönteisen lausuntonsa Bosnian ja Hertsegovinan jäsenyydestä Euroopan neuvostossa vuonna 2002 (234/2002) yleiskokous lisäsi päätökseen luettelon uudistuksista, jotka maa sitoutuisi toimeenpanemaan lähivuosina. Demokraattisten instituutioiden toiminnassa oli

vielä puutteita ja heikkouksia samoin kuin monilla alueilla lainsäädännössä. Euroopan neuvoston ministerikomitea toisti ehdot jäsenyyttä koskevassa päätöslauselmassaan. Sen jälkeen sekä yleiskokouksen valvontakomitea että hallitusten välisen tason valvontamenettely on seurannut ja tukenut uudistustyötä. Yleiskokous hyväksyi heinäkuussa 2004 raportin maassa vallitsevasta tilanteesta demokratiakehityksen kannalta ja tuli päätelmään, jonka mukaan uudistustyötä ei ole vielä saatu päätökseen ja valvonnan tulee jatkua. Valvontakomitea valitsi syyskuussa 2004 *Kimmo Sasin* uudeksi raportoijaksi, jonka tehtävänä on laatia katsaus uudistustyöhön. Hän vieraili maassa joulukuussa 2004 ja hänen odotetaan esittelevän tilanneraporttinsa vuoden 2006 aikana.

vii. Georgia

Mihail Saakashvili valittiin Georgian presidentiksi tammikuussa 2004 varsin suurella enemmistöllä verettömän mutta dramaattisen syksyn 2003 ruusuvallankumouksen jälkeen. Viitaten poikkeuksellisiin olosuhteisiin yleiskokous pidi määräaikoja uudistuksille, joita Georgian odotetaan tekevän lähes kaikilla hallinnonaloilla. Valvontakomitean toinen tilanneraportti demokratian tilasta Georgiassa hyväksyttiin tammikuussa 2005 (dok. 10383).

Tilanne on edelleen huolestuttava. Uusi hallinto on panostanut uudistuksiin, mutta tehtävää on vielä paljon. Uudisprosessiin vaikuttaa kielteisesti epäselvä tilanne Abhasian ja Ossetian oikeudellisesta asemasta. Ruusuvallankumouksen jälkeen maa sai presidentin, jolla on vahvat valtaoikeudet, heikon opposition, kehittymättömän siviiliyhteiskunnan, paikallishallintojärjestelmän, joka ei täyttänyt demokraattisia periaatteita ja itsesensuuria soveltavan mediamaiseman. *Päätöslauselmassa 1415 (2005)* yleiskokous esittää suuren määrän uudistusehdotuksia, jotka Georgian odotetaan toimeenpanevan viimeistään ennen vuoden 2005 loppua. Euroopan neuvoston valtiosääntöoikeuden asiantuntijaelin (Venetsian komissio) on vuodesta 1993 lähtien laatinut monia raportteja Georgiasta koskien mm. sen perustuslakiuudistusta, vaalilainsäädäntöä, kansanäänestyslakia, uskonnollisten yhteiskuntien asemaa ja autonomisten alueiden oikeu-

dellista asemaa. Yleiskokous korostaa erityisesti, että presidentin laajat valtaoikeudet eivät ole yhteensopivia yleisten demokraattisten periaatteiden kanssa. Tämä koskee mm. presidentin oikeutta valita yksin korkeimman oikeuden jäsenet, joiden toimikausi voi lakata, jos presidentti vaihtuu. Laajat oikeuslaitoksen, vaalilainsäädännön (7 %:n äänikynnys on liian korkea) ja paikallishallinnon uudistukset tulee toteuttaa. Vankilat ovat ylikuormitettuja ja korruptio on edelleen laajaa. Vähemmistöjä koskevaa lainsäädäntöä on uudistettava ja EN:n kaksi merkittävintä sopimusta tällä alueella (kansallisten vähemmistöjen suojelemista koskeva puitesopimus ja vähemmistökielisopimus) on allekirjoitettava ja ratifioitava. Yleiskokous ilmaisee tyytyväisyytensä Abhasiaa ja Etelä-Ossetiaa koskevista Georgian ja Venäjän viranomaisten välisistä neuvotteluista ja muistuttaa ehdotuksesta, joka koskee toisen kammarin perustamista autonomisten alueiden edustajille. Adzharian oikeudellista asemaa tulee uudistaa Venetsian komission suositusten mukaisesti.

Yleiskokous hyväksyi päätöslauselman tammikuussa 2005 ja totesi, ettei lisääaikaa uudistuksille ole odotettavissa.

viii. Makedonia

Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Yhdysvallat ja EU allekirjoittivat Ohridin sopimuksen (*Ohrid Framework Agreement*) elokuussa 2001 poliittisten ja etnisten levottomuuksien lopettamiseksi maassa. Levottomuudet olivat syntyneet makedonialaisten ja albanialaisten kansanryhmien yhteenottojen seurauksena.

Makedonia ei ole vuodesta 2000 lähtien enää ollut valvontakomitean työlliställä, mutta kehitystä seurataan ns. jälkikäteisessä valvontaprosessissa. Valvontakomitean edustajat vierailivat maassa vuosina 2002 ja 2004 ja laativat raportin komitealle tiedoksi. Poliittinen komitea sai vuonna 2001 tehtäväksi raportoida kehityksestä, ja tämä raportti esiteltiin keväällä 2005 (dok. 10547). Tässä raportissa todetaan, että maassa tapahtuneessa kehityksessä on ollut monia myönteisiä piirteitä. Lainsäädännön alueella on mm. käynnistetty laaja uudistusohjelma. Kaksi vakavaa huolenaihetta on kuitenkin syytä todeta: toisaalta presidentti Boris Trajkovskin kuolema

helmikuussa 2004 tapahtuneessa lento-onnettomuudessa ja toisaalta kiistelty marraskuussa 2004 pidetty aluehallintoa koskeva kansanäänestys, joka edelsi vuoden 2005 paikallisvaaleja. Maaliskuussa 2005 Makedoniassa pidettyjä paikallisvaaleja seurasivat kansainväliset tarkkailijat, jotka huomauttivat myös Makedonian viranomaisten vahvistamista epäkohdista. Yleiskokous korostaa tämän vuoksi raportissaan ja *päätöslauselmassaan 1440 (2005)* vielä olevan paljon tehtävää demokraattisten instituutioiden ja hallinnon käytäntöjen vahvistamiseksi ja siten kansalaisten luottamuksen lisäämiseksi poliittiseen järjestelmään sekä keskus- että paikallistasolla. Yleiskokous kannustaa Makedonian viranomaisia tehostamaan työskentelyä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden hillitsemiseksi, talouden rakenteiden uudistamiseksi, työttömyyden torjumiseksi ja eri kansanryhmien vuoropuhelun parantamiseksi.

Makedonian väestö koostuu kahdesta suuresta kansanryhmästä, makedonialaisista ja albaaneista, sekä useista pienehköistä vähemmistöryhmistä. Yleiskokous painottaa sen merkitystä, että kaikki kansanryhmät tuntevat oikeutensa turvatuiksi ja että eri kansanryhmien välistä vuoropuhelua tuetaan aktiivisesti.

Makedonia on keskellä Balkanin aluetta, ja sillä on tämän vuoksi suuri strateginen merkitys koko alueen kehitykselle. Kahdella ulkoisella tekijällä on nykytilanteessa merkitystä maan kehitykselle: toisaalta Kosovon tilanteella sekä toisaalta suhteilla Kreikkaan ja kiistalla tasavallan virallisesta nimestä. Kysymystä Kosovon asemasta Serbiassa ei voida kokonaan ratkaista ennen kuin on sovittu Makedonian ja Serbian ja Montenegron välisestä rajasta. Yleiskokouksen päätöslauselmaan sisältyy lisäksi muita yksityiskohtaisia toimenpide-ehdotuksia.

Suosituksessa 1705 (2005) yleiskokous määrittelee kahdeksan aluetta, jotka voisivat sisältyä Euroopan neuvoston ministerikomitean ja Makedonian väliseen yhteistyöohjelmaan; nimittäin vaalikysymykset, oikeuslaitoksen kehittäminen, paikallishallinto, korruption vastustaminen, poliittisten puolueiden rahoitus ja demokraatikysymykset, kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen, vähemmistökysymykset sekä järjestäytyneen ja rajat ylittävän rikollisuuden vastainen toiminta.

ix. Moldova

Moldovan poliittista tilannetta on edelleenkin hallinnut epäselvyys Transnistrian oikeudellisesta asemasta ja Transnistrian itsenäisyyspyrkimykset, joilla on kielteinen vaikutus koko maan niin poliittiseen kuin taloudelliseen tilanteeseen. Moldovassa toimitettiin maaliskuussa 2005 parlamenttivaalit, joita seurasivat vaalitarkkailijat. Vaalitarkkailijoiden raportista (dok. 10480) keskusteltiin kesäkuussa 2005. Tätä ennen valvontakomitean raportoi oli vierailut maassa tammi-kuussa sekä kaksi valtuuskuntaa parlamenttivaaleihin liittyen helmi- ja maaliskuussa.

Maaliskuun 2005 parlamenttivaaleissa kommunistipuolue tuli jälleen valtaan. Moldova on näin ollen ainoa entinen neuvostotasavalta, joka on palauttanut demokraattista tietä kommunistipuolueen valtaan.

Valvontakomitea vieraili Moldovassa syyskuussa 2005, ja sillä on ollut myös yhteyksiä EU:hun ja ETYJ:iin koskien Moldovan suunnitelmaa ja näkymiä Transnistrian kriisin ratkaisemiseksi. Tilanneraportti demokraattisesta kehityksestä Moldovassa oli keskustelussa lokakuun istunnossa (dok. 10671), *päätöslauselma 1465 (2005)*.

Kymmenen vuoden EN-jäsenyyden tuloksena Moldova on edistynyt demokraattisissa uudistuksissa, mutta jäljellä on tärkeitä toteuttamattomia sitoumuksia. Uudistusten tahtia on hidastanut se, että maassa on pyritty luomaan kansallista identiteettiä ja rakentamaan demokraattisia instituutioita samalla kun Moldovan Transnistriassa on separatistinen hallinto ja ulkomaalaisia (venäläisiä) joukkoja. Yleiskokouksen mielestä tällä hetkellä huomio uudistuksissa tulisi kiinnittää erityisesti demokraattisten instituutioiden toimivuuteen, oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja tehokkuuden lisäämiseen, sähköisen median riippumattomuuden turvaamiseen, paikallisdemokratian vahvistamiseen sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseen, johon kuuluu myös korruption ja ihmis- ja elinkaupan torjunta.

Maan hallitus on kommunistipuolueen johdolla ottanut päättäväisen Eurooppa-myönteisen linjan vuodesta 2002 alkaen. Presidentillä on ollut maaliskuun 2005 vaaleista lähtien tuki myös osalta oppositiota edellyttäen, että nopeita

lainsäädännön uudistuksia ajetaan läpi. Maaliskuussa 2005 valittu Moldovan parlamentti hyväksyi yksimielisesti julistuksen poliittisesta kumppanuudesta eurooppalaisen integraation saavuttamiseksi. Yleiskokous rohkaisee Moldovan johtoa myös todelliseen vuoropuheluun ja näkyvään keskusteluun demokratiakehityksestä opposition kanssa. Yleiskokous toivottaa myös tervetulleeksi Moldovan parlamentin päätöksen täysistuntojen televisioinnista.

Moldovan viranomaisten aikaansaamasta talouden piristymisestä huolimatta Moldova on edelleen Euroopan köyhimpiä maita. Suuren väestönsä osalta matalat palkat ja heikot sosiaaliset suojaverkot luovat kasvualustaa korruptiolle. Lisäksi köyhyys ylläpitää pahimpia rikollisuuden muotoja, kuten ihmis- ja elinkauppaa. Ilman nopeaa ja todellista parannusta elinoloissa ihmisten pitkäaikainen sitoutuminen demokraattisiin uudistuksiin on epätodennäköistä.

EU:n ja Moldovan välillä helmikuussa 2005 allekirjoitettu toimintasuunnitelma on antanut viranomaisille vahvan motivaation jatkaa kohti integroitumista Eurooppaan. Yleiskokous on esittänyt toivomuksen päästä mukaan Ukrainan aloitteesta uudelleen jatkuvaan neuvotteluprosessiin Transnistrian tilanteen sopimiseksi. Sopimuksen Transnistrian konfliktissa täytyy pohjautua Moldovan alueelliselle koskemattomuudelle ja itsenäisyydelle. Yleiskokous ehdottaa, että Moldovan viranomaiset lähettäisivät kaikki uudet monitoroinnin alaisuuteen liittyvät lainsäädäntöluonnokset asiantuntija-arviota varten EN:lle ja raportoisivat säännöllisesti toimista, jotka on toteutettu näiden arviointien pohjalta.

x. Serbia ja Montenegro

Serbian ja Montenegro on hajoamistilassa oleva maa. Kaksi ongelmaa hallitsee tilannetta: Montenegron tasavallan itsenäistymispyrkimykset ja Kosovon tilanne. Valtiuunionin peruskirjan (*Constitutional Charter*), joka allekirjoitettiin vuonna 2003 Euroopan unionin painostuksen jälkeen, määräaika päättyy vuoden 2005 lopussa, ja Montenegron tasavalta suunnittelee vakavasti kansanäänestyksen järjestämistä valtiouunionista eroamiseksi. Serbia ja Montenegro hyväksyttiin Euroopan neuvoston jäseneksi vuonna 2003, ja Kosovon tilanteen kehitystä on tarkasteltu sään-

nöllisesti. Kosovon tilanteella on ratkaiseva merkitys Serbian mahdollisuuksille maan vakauttamiseen, mutta Kosovon asukkaiden ihmisoikeuksien suoja on riittämätön.

Vuonna 2005 hyväksyttiin kaksi Kosovoa käsittelevää raporttia, joista toinen koski *ihmisoikeuksia Kosovossa* (dok. 10393). Raportin laatimiseksi raporttoija oli tutustunut Venetsian komission Kosovoa käsitteleviin raportteihin.

UNMIK ja KFOR ovat hallinnoineet Kosovoa vuodesta 1999 lähtien ja sitoutuneet kunnioittamaan ihmisoikeuksia, mutta nykytilanteessa asukkailla ei ole yksilöllistä valitusoikeutta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Yleiskokous esittää joukon uudistuksia ja toimenpiteitä ja tilanteen korjaamiseksi, mm. erityisen ihmisoikeustuomioistuimen perustamista Kosovoon, jolla olisi UNMIK:in ja KFORin koskeva tuomiovalta, ja sillä olisi UNMIK:in neuvoa-antava ihmisoikeuspaneeli (*Advisory Commission/Board*). Päätöslauselman mukaan maan korkeimmalla valtiosääntötuomioistuimella tulisi myös olla erityinen osasto, jolla olisi tuomiovalta tilapäisiin instituutioihin (*Provisional Institutions on Self Government PISG*) ja jolle Kosovon hallinto astettaisi siirtyä.

Suosituksessa 1691 (2005) yleiskokous kehottaa Euroopan neuvoston ministerikomiteaa yhdessä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kanssa nimittämään riippumattomia asiantuntijoita ehdotettuun neuvoa-antavaan ihmisoikeuspaneeliin ja jo toiminnassa olevaan KFORin neuvoa-antavaan valituselimeen (*KFOR Claims Appeal Commission/Advisory Board*) sekä riippumattomia asiantuntijoita ehdotettuun korkeimman valtiosääntötuomioistuimen erityisosastoon. Samalla yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa selvittämään mahdollisuudet ulottaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiovalta Kosovon asukkaisiin.

Yleiskokouksen toinen Kosovoa käsittelevä raportti tarkastelee alueen tilannetta yleisemmästä näkökulmasta (dok. 10572). Tilanne alueella on rauhoittunut, mutta yleiskokous korostaa kuitenkin, että vaara etnisiin väkivaltaisuuksiin on edelleenkin olemassa.

Tässä tilanteessa on erittäin tärkeää luoda poliittisen luottamuksen ilmasto kahden osapuolen välille, nimittäin toisaalta Serbian ja Montenegron hallituksen ja Kosovon albaanien ja toisaalta

PISG:n (*Provisional Institutions on Self Government*) ja Kosovon albaanien välille. Uudistuksia ei voida panna toimeen, jollei poliittista vuoropuhelua pystytä aikaansaamaan. Erimielisyydet osapuolten välillä ovat kuitenkin suuret, ja edistyminen asiassa edellyttää myönnytyksiä molemmilta osapuolilta.

Tilannetta vaikeuttaa se, että suuri määrä pakolaisia joutuu palaamaan Kosovoon ja että paikallisviranomaisilla ei ole resursseja tämän hallinnoimiseen asuntopulan, työllisyysvaikeuksien tai muiden vaikeuksien vuoksi. Yleiskokous kehottaa tämän vuoksi *päätöslauselmassa 1453 (2005)* Euroopan neuvoston jäsenmaita, jotka suunnittelevat Kosovon pakolaisten palauttamista, ottamaan huomioon humanitaariset näkökohdat ja YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun kannanotot sekä Kosovossa vallitseva äärimmäisen vaikea taloustilanne.

Yleiskokous kehottaa myös Euroopan neuvoston pääsihteeriä tarjoamaan sekä YK:n erityislähettiläälle ja muille YK:n toimijoille Kosovossa sekä EU:lle Euroopan neuvoston asiantuntemusta erityisesti ihmisoikeuskysymyksissä.

Suosituksessa 1708 (2005) kehoitetaan ministerikomiteaa toimimaan aktiivisesti osapuolten välisen poliittisen vuoropuhelun ylläpitämiseksi ja sen käymiseksi ihmisoikeuksia ja demokraattisia periaatteita kunnioittaen sekä Euroopan neuvostoa aktiivisuuteen ja näkyvyyteen tällä alueella. Ministerikomiteaa kehoitetaan myös kiirehtimään kansainvälisen lahjoittajakonferenssin järjestämistä pakolaisten paluun helpottamiseksi. Yleiskokous kehottaa lopuksi ministerineuvostoa laatimaan raportin romaanien ja muiden pienten vähemmistöjen sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta Kosovossa.

x. Venäjä

Venäjä on Euroopan neuvoston suurin jäsenmaa, jota valvotaan ihmisoikeuksien kunnioittamisen, oikeusvaltioperiaatteiden ja demokratiakehityksen osalta. Valvontakomitean tilannereportissa (dok. 10568), joka hyväksyttiin kesäkuussa 2005, sekä *päätöslauselmassa 1455 (2005)* ja *suosituksessa 1710 (2005)* todettiin selviä puutteita ja huolestuttavia kehityskulkuja.

Venäjältä tuli Euroopan neuvoston jäsen vuonna 1996. Ensimmäinen kokonaisvaltainen

katsaus maan demokratiakehityksestä esiteltiin vuonna 2002 myönteisin arvioin ja varoituksen sanoin. Toinen tilanneraportti (dok. 10568) sisälsi samat äänenpainot. Vuoden 2002 jälkeen on toteutettu merkittäviä uudistuksia (rikosoikeus-uudistus, vaihtoehtoisen varusmiespalvelun toteuttaminen ja vankien määrän vähentäminen ym.), mutta monilla merkittävillä alueilla ei ole tehty riittävästi. Muun muassa ihmisoikeussopimuksen kuudetta lisäpöytäkirjaa kuolemanrangaistuksen poistamisesta ei ole ratifioitu (allekirjoitettu 1997), venäläisiä sotilaallisia joukkoja on edelleen Itä-Moldovassa, ja Tsetsenian ihmisoikeustilanne on epätydyttävä.

Pitkä 112 sivua käsittävä raportti tarkastelee aluksi korkeimpien valtioelinten kokoonpanoa koskevia uudistuksia, jotka presidentti Vladimir Putin toteutti maaliskuussa 2004 tapahtuneen uudelleenvalintansa jälkeen. Sekä parlamentin alahuoneessa, duumassa, että ylähuoneessa on nyt selkeästi presidenttiä tukeva enemmistö. Syyskuussa 2004 presidentti ilmoitti uuden neuvonantajan kamarin (*Public Chamber*) perustamisesta. Tämä kamari aloitti toimintansa keväällä 2005. Yleiskokous suhtautuu kriittisesti tähän uuteen elimeen, jonka tehtävien tulisi nykyaikaisessa demokratiassa olla toisaalta parlamentilla ja toisaalta riippumattomilla kansalaisjärjestöillä. Yleiskokous on myös huolestunut siitä, että vaalilain ja poliittisia puolueita koskevan lain uudistaminen tulee käytännössä rajoittamaan poliittista kilpailua Venäjällä.

Raportti tarkastelee lisäksi taloudellista ja sosiaalista tilannetta, oikeuslaitoksen kehitystä, ihmisoikeuksien toteutumista sekä demokraattisten instituutioiden toiminnan perusedellytyksiä (lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välinen suhde, paikallistason demokratia, median ja kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet, oikeusasiamiesjärjestelmä).

Yleiskokouksen arvio on tiivistetty *päätöslauselmassa 1455 (2005)*, joka kriittisessä hengessä kehottaa Venäjän viranomaisia uudistusten jatkamiseen. Parlamentin edellytykset valvoa aidosti toimeenpanovaltaa on turvattava uudistuksella. Aluekuvernöörien valintaa koskevaa lainsäädäntöä on tarkistettava. Riippumattoman median toimintaedellytykset ja kansalaisjärjestöjen ja yksittäisten kansalaisten oikeus valtiovalan arvostelemiseen on turvattava. Ihmisoikeuksien

alueella Venäjän hallitusta kehoitetaan ratifioimaan viipymättä Euroopan ihmisoikeussopimuksen kuolemanrangaistuksen kieltävä kuudes lisäpöytäkirja (Venäjä on allekirjoittanut sopimuksen vuonna 1997). Kansalaisten oikeutta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen valittamiseen ei saa estää, ja viranomaisten tulee täyttää velvollisuutensa ihmisoikeustuomioistuimen päätösten toimeenpanossa. Vaihtoehtoista varusmiespalvelua koskevaa lakia on tarkistettava, ja armeijassa tapahtuvia väärinkäytöksiä ja pahoinpitelyjä on vastustettava, uudistukset oikeuslaitoksessa on toteutettava, ja mm. yleinen syyttäjävirasto uudistettava Venetsian komission suositusten (CDL (2005) 040) mukaisesti. Kansallista turvallisuuspalvelua koskeva laki on uudistettava demokraattisten periaatteiden mukaisesti.

Yleiskokous viittaa lopuksi Tsetsenian tilannetta käsitteleviin yksittäisiin raportteihin ja vuonna 2004 hyväksyttyyn päätöslauselmaan sekä kehottaa Venäjän viranomaisia toimeenpanemaan Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean (CPT) suositukset. Venäjän viranomaisia kehoitetaan näyttämään vihreää valoa Venäjän tilannetta käsittelevän komitean raportin julkaisemiselle.

Moldovan itsenäistymisestä lähtien Venäjän joukkoja on ollut sijoitettuna Transnistriassa Itä-Moldovaan. Venäjä on sitoutunut mm. ETYJ:n huippukokouksessa Istanbulissa vetämään nämä joukot viimeistään vuonna 1999, mutta tätä ei ole kuitenkaan tapahtunut. Yleiskokous kehottaa Venäjää toteuttamaan joukkojen vetämisen sekä tarkastelemaan uudelleen lähialuepolitiikkaansa (*near abroad*) ja lopettamaan Venäjän passien myöntämisen Abhasian ja Ossetian asukkaalle.

Yleiskokous katsoo myös, että Venäjän taloudelliselle avulle Valko-Venäjälle tulisi asettaa ehdoksi demokraattiset uudistukset ja ihmisoikeuksien parantaminen Valko-Venäjällä. Yleiskokous toistaa monet yleiskokouksen myönteiseen lausuntoon Venäjän jäsenyydestä vuodelta 1996 sisältyneet velvoitteet. Lopuksi yleiskokous toteaa, että uudistukset eivät sinänsä ole tyydyttäviä, jolleivät ne noudata yleisiä demokraattisia periaatteita.

Yleiskokouksen valvontakomiteaa kehoitetaan jatkamaan työtään Venäjällä ja *suosituksessa 1710*

(2005) ministerikomiteaa kehoitetaan tehostamaan yhteistyötä valtioiden välisellä tasolla. Venäjän viranomaisia kehoitetaan käyttämään Euroopan neuvoston oikeudellisia asiantuntijoita mm. syyttäjälaitosta, kansallista turvallisuuspalvelua, yleisradiojärjestelmää koskevan lainsäädännön uudistamisessa sekä uskonnollisia yhdyskuntia ja kansalaisjärjestöjä koskevien lakien uudistamisessa.

Ministerikomiteaa kehoitetaan myös vaikuttamaan Venäjän hallitukseen, jotta Venäjä ratifioisi vielä ratifioimatta olevat 15 sopimusta, jotka se on allekirjoittanut. Yleiskokous kehottaa lopuksi ministerikomiteaa ottamaan keskustelun Tsetse- nian tilanteesta säännöllisesti esityslistalle.

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen (ETS 5) 6 artikla turvaa oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa laillisesti perustetussa riippumattomassa tuomioistuimessa. Tämän periaatteen seurantaa on tarkasteltu *Venäläisen öljy-yhtiön Jukosin eräiden johtajien pidätyksiin ja syytteisiin liittyviä seikkoja* koskevassa raportissa.. Yleiskokous ilmaisee huolensa siitä, että toimeenpanovallan, erityisesti presidentin, vaikutusvalta Venäjän tuomioistuinlaitokseen vaarantaa tuomioistuinten edellytykset riippumattomaan toimintaan.

Jukosin entinen johtaja Pitshugin pidätettiin heinäkuussa 2003, ja häntä kuulusteltiin Lefortovon vankilassa, joka on ainoa turvallisuuspalvelun FSB:n alaisuudessa edelleen oleva erityisvankila. Pitshugin väittää, että häntä on kuulusteltu ilman hänen asianajajansa läsnäoloa sen jälkeen, kun hänet oli huumattu. Lebedev väittää, että hänet pidätettiin (heinäkuussa 2003) hänen ollessa sotilassairaalassa ja että hänelle ei ole annettu asianmukaista sairaanhoitoa. Hodorkovski pidätettiin useita kuukausia myöhemmin eikä häntä ei päästetty vapaaksi takuita vastaan.

Raportti (dok. 10368) tarkastelee Pishuginin, Lebedevin ja Hodorkovskin pidättämismenettelyjä ottamatta kantaa syytteisiin ja päätty loppu- toteamukseen Venäjän oikeusjärjestelmän vakavista puutteista. Menettely Jukosin tapauksessa viittaa siihen, että valtion viranomaiset eivät ole pelkästään pyrkineet oikeudenmukaisuuteen, vaan heillä on myös ollut poliittinen intressi opposition äänten vaimentamiseen. Päätöslauselma sisältää yleisiä toimenpide-ehdotuksia oikeuslaitoksen kehittämistä avoimemmaksi ja

riippumattommaksi sekä erityisesti Jukosin tapausta koskevia toimenpide-ehdotuksia.

Yleiskokous on raportissaan tyytymätön rikoslakiin joulukuussa 2001 ja maaliskuussa 2002 tehtyihin muutoksiin. Poliisiviranomaisten oikeus ja velvollisuus saattaa syylliset oikeuteen ja poliittisen johdon oikeus toimia poliittisten tavoitteidensa mukaisesti ovat demokratian peruseriaatteita. Yleiskokous kuitenkin tuomitsee sen, että poliisiviranomaisia käytetään poliittisten tavoitteiden saavuttamiseen ja viittaa esimerkkinä ihmisoikeustuomioistuimen aikaisempaan päätökseen *Gusinskyn* tapauksessa, jossa tuomioistuin totesi Gusinskyn vangitsemisen olleen ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan kanssa, joka koskee oikeutta vapauteen ja turvallisuuteen.

Päätöslauselmassaan 1418 (2005) yleiskokous kyseenalaistaa 6 artiklan (oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin), 7 artiklan (ei rangaistusta ilman lakia) ja ensimmäisen lisäpöytäkirjan omaisuuden suojaa koskevan 1 artiklan noudattamisen. Yleiskokous kehottaa voimakkaasti sanakääntein Venäjän viranomaisia uudistamaan oikeuslaitosta ja yleisten demokraattisten periaatteiden mukaista menettelyä sekä kehottaa Venäjän tuomioistuimia korostamaan riippumattomuuttaan suhteessa toimeenpanovaltaan päätöksenteossa. Yleiskokous muistuttaa syytetyn oikeudesta oikeusavustajan saamiseen.

Öljy-yhtiö Jukosin entisiä johtajia koskevassa tapauksessa yleiskokous kehottaa Venäjän viranomaisia takaamaan tuomioistuimen riippumattoman työskentelyn ja ottamaan erityisesti huomioon ihmisoikeussopimuksessa vahvistetut periaatteet. Yleiskokous edellyttää myös tuomioistuinikäsitteilyn olevan avointa. Lopuksi yleiskokous katsoo, että syytetty Lebedevin on saatava välittömästi lääkärin apua.

Suosituksessa 1692 (2005) ministerikomiteaa kehoitetaan yleisellä tasolla tarjoamaan apuaan Venäjän viranomaisille mm. päätöslauselmassa ehdotettujen uudistusten toteuttamiseksi sekä arvioimaan Venäjän kanssa solmitun ja jo käynnistyneen kahdenvälisen yhteistyöohjelman vaikutukset. Jukosin tapauksessa ministerikomitean tulee vaatia Venäjän viranomaisia kunnioittamaan ihmisoikeussopimusta.

Venäjän EN:n valtuuskunta jätti erivän mielipiteen raportin johtopäätöksiin.

Joulukuussa 2005 järjestettiin parlamenttivaalit Tsetseniassa. Yleiskokous päätti yhdessä Euroopan neuvoston kunta- ja aluekongressin (CLRAE) kanssa lähettää valtuuskunnan hankkimaan tietoja alueen tilanteesta korostaen kuitenkin, että kyse ei ole tavanomaisesta vaalitarkkailijavaltuuskunnasta.

xii. Ukraina

Dramaattinen tapahtumainkulku presidentin vaalien yhteydessä syksyllä 2004 johti Venäjän läntisessä naapurimaassa Ukrainassa hallituksen vaihdokseen ja Jushtshenkon valitsemiseen maan presidentiksi. Presidentti Viktor Jushtshenko puhui yleiskokoukselle tammikuussa 2005 joidenkin päiviä ennen kuin hän vannoi presidentinvalan Kioassa. Puheessaan hän korosti Ukrainan tahtoa kuulua eurooppalaiseen yhteisöön, omaksumaa eurooppalaiset arvot ja kiirehtiä uudistustyötä. Poliittiset vaikeudet jatkuivat kuitenkin uuden hallituksen aikana, ja syyskuussa 2005 Julia Timoshenkon johtama hallitus erosi.

Valvontakomitean kuudetta laajaa kokonaiskatsauksesta (dok. 10676, *suositus 1722 (2005)* ja *päätöslauselma 1466 (2005)*) demokratian tilasta Ukrainassa keskusteltiin lokakuussa 2005 sen jälkeen, kun presidentti Jushtshenko oli erottanut hallituksen. Raportissa arvioidaan demokratian tilaa demokraattisten instituutioiden, lainsäädäntöuudistusten ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen kannalta.

Ukrainan uusi valtionjohto on luvannut kunnioittaa syksyllä 2004 tapahtuneen ”oranessin valankumouksen” henkeä ja korkeita tavoitteita pyrkiessään ajamaan poliittisia, lainsäädännöllisiä, sosiaalisia ja taloudellisia uudistuksia. Maan uusi johto on kuitenkin kohdannut useita vaikeuksia, jotka johtuvat osaksi entisestä hallinnosta, mutta myös uuden hallinnon sisäisistä ristiriidoista. Oikeusvaltion periaate ei ole vielä toteutunut kaikilla osa-alueilla. Yleiskokous kannustaa Ukrainan viranomaisia jatkamaan uudistusten tiellä.

Yleiskokous toteaa tyydytyksellä ukrainalaisen viranomaisten toimenpiteet yleisesti vallinneen sensuurin poistamisessa. Maan uusi johto on myös sitoutunut taistelemaan korruption, ihmiskaupan ja kidutuksen poistamiseksi. Yleiskokous kiinnittää huomiota siihen, että heinäkuus-

sa 2005 hyväksytty vaalilain uusi muotoilu on edistänyt huomattavasti vaalikäytäntöä ja että siinä on otettu huomioon kansainvälisten tarkkailijoiden ehdotuksia edellisten presidentinvaalien jälkeen.

Yleiskokous pitää uusien viranomaisten uudistusohjelmaa tervetulleena, mutta huomauttaa lisätoimenpiteiden tarpeesta mm. seuraavilla aloilla: vallanjaon määrittäminen perustuslain vaatimalla tavalla erityisesti Ukrainan presidentin ja hallituksen osalta, parlamentin aseman vahvistaminen, paikallishallinnon kehittäminen, valtiollisen televisio- ja radiokanavien rahoittaminen julkisin varoin, oikeushallinnon kehittäminen sekä kansalaisten oikeusturvan parantaminen mm. järjestämällä ilmaista oikeusapua kansalaisille.

Maaliskuussa 2006 järjestettävät parlamentti- ja paikallisvaalit ovat tärkeä testi Ukrainan demokratialle. Yleiskokous ilmaisee valmiutensa lähettää asiantuntijoita seuraamaan sekä vaalien valmisteluja että myöhemmin varsinaisten vaalien toimittamista.

Yleiskokous jatkaa Ukrainan jäsenvelvoitteiden seurantaa ja palaa jäsenvelvoitteiden täyttämisen arviointiin vuoden 2006 parlamentti- ja paikallisvaalien jälkeen.

3.3 Demokratian haasteet Euroopassa

Yhteiskunnallinen ja teknologinen kehitys luo monilla alueilla jatkuvasti uusia haasteita, joihin demokraattinen yhteiskuntamalli joutuu ottamaan kantaa ja jotka mahdollisesti edellyttävät uusia säännöksiä, standardeja tai muuta säännöstöä. Vuoden 2005 aikana yleiskokous on käsitellyt tällaisia demokratian haasteita, jotka ovat koskeneet sekä tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia (kuten sananvapaus, äänioikeus) ja suurinta globaalia turvallisuushakaa, terrorismia.

Sananvapaus ja siten lehdistönvapaus on yksi yhteiskunnan kulmakivi, joka nojaa Euroopassa Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Vapaus käsittelee yleisön oikeuden saada tietoa yleisesti kiinnostavista tapahtumista mukaan lukien terroristi-iskut ja -uhat sekä sen, miten valtiot ja kansainväliset järjestöt puuttuvat niihin. Yleiskokous on kiinnittänyt huomiota siihen, että konflikti- ja

sota-alueilla tai muilla vaarallisilla alueilla työskentelevät toimittajat ovat vaarallisissa ja vaikeissa työtehtävissä. He saattavat joutua median huomiota hakevien terroristiryhmien kohteeksi kuten mm. Irakissa. Yleiskokous tuomitsee *lehdistön vapautta ja toimittajien työoloja konfliktialueilla koskevassa päätöslauselmassa 1438 (2005) (dok. 10521)* konfliktialueilla työskentelevien toimittajien murhien, kidnappauksien ja katoamisten suuren määrän ja pitää näitä median sanan- ja tiedonsaanninvapauden törkeinä loukkauksina. Terrorismin vastainen taistelu ei saa johtaa sananvapauden rajoittamiseen.

Yleiskokous korostaa *mediaa ja terrorismia koskevassa suosituksessa 1706 (2005)*, että on tärkeää informoida yleisöä terroristi-iskuista ja näiden tekojen tuottamasta kärsimyksestä sekä tekojen sosiokulttuurisesta ja poliittisesta merkityksestä. Terroristi-iskuja koskevat yleiset keskustelut voivat johtaa asianmukaisiin poliittisiin reaktioihin ja estää henkilöitä liittymästä terroristiryhmiin. Yleiskokous esittää keskustelua mediassa tilanteiden hallitsemisesta ilman terrorismin edistämistä. Yleiskokous muistuttaa, että toimittajia on pidettävä siviiliväestönä vuodelta 1949 olevan Geneven sopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 79 artiklan mukaan edellyttäen, että nämä eivät ole ryhtyneet tämän kanssa ristiriidassa oleviin toimenpiteisiin. Armeijan joukkoihin kuulumattomilla mutta niitä seuraavilla akkreditoituilla sotakirjeenvaihtajilla on oikeus sotavangin asemaan jouduttuaan vihollisen käsiin kolmannen Geneven sopimuksen 4 artiklan mukaan. *Lehdistön vapautta ja toimittajien työoloja konfliktialueilla koskevassa suosituksessa 1702 (2005) (dok. 10521)* yleiskokous suositaa ministerikomiteaa valvomaan, että jäsenmaat kunnioittavat median sanan- ja tiedonsaanninvapautta.

Terrorismin lisäksi myös kansainvälinen rikollisuus on lisääntyneen turvallisuudentarpeen taustalla Euroopassa. Turvallisuudesta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla vastaavilla hallinnoilla ja organisaatioilla on monia tehtäviä. Kansallisella tasolla niiden tulee mm. ylläpitää lakia ja järjestystä, puolustaa valtiota, henkilöitä ja omaisuutta sekä demokraattisia instituutioita ja menettelyjä. Kansainvälisellä tasolla *turvallisuussektorin* yhteensovittamisen tulee tapahtua kahden- ja monenvälisin sopimuksin. Yleiskokous korostaa vapauksien ja turvallisuudentarpeen vä-

lisen tasapainon säilyttämisen merkitystä. Hallituksen toimenpiteiden tulee olla laillisia ja legitimejä. Kansainvälisillä järjestöillä on myös merkittävä rooli politiikan muotoilussa ja säännösten harmonisoinnissa. Yleiskokous ilmaisee huolensa terrorismin vastaisessa taistelussa syntyneestä tietyn tyyppisestä käyttäytymisestä kuten ulkomaiden kansalaisten vangitsemisesta ilman eriteltyä syytettä ja riippumatonta tuomioistuinta, väheksyvistä kohtelusta kuulustelun aikana, yksityisen viestinnän kuuntelusta, kuolemanrangaistusta ja kidutusta käyttäviin maihin luovuttamisesta sekä poliittisen tai uskonnollisen toiminnan vuoksi vangitsemisesta. Yleiskokous kehottaa jäsenmaiden turvallisuussektorin demokraattista katsausta koskevassa suosituksessaan 1713 (2005) (dok. 10567) ministerikomiteaa laatimaan hallituksille suuntaviivat seuraavilla alueilla: turvallisuussektori, poliisi, tulli, puolustuslaitos ja kansallinen turvallisuus ja demokratia.

Toinen tärkeä oikeus on *äänioikeus*. Yleiskokous pitää kansanäänestyksiä merkittävänä mahdollisuutena kansalaisille poliittiseen päätöksentekoon osallistumiseen. Viime aikoina kansanäänestysten määrä on ollut kasvussa. Osaksi kansanäänestysten määrä on noussut Itä-Euroopassa tapahtuneiden perustuslaillisten muutosten vuoksi, mutta pääasiallisena syynä on EU:n perustuslakikeskustelu. Yleiskokous suosittelee (*suositus 1704 (2005) kansanäänestykset: Kohti hyvää käytäntöä Euroopassa*) kansanäänestysten käyttöä tapana lisätä poliittisten päätösten demokraattista legitimitettä, parantaa edustuksellisten elinten vastuuta, lisätä päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä kannustaa äänestäjiä osallistumaan poliittiseen prosessiin. Yhtenä tapana tähän pääsemiseksi on kansallisuudesta tai etnisestä alkuperästä riippumatta jäsenmaissa laillisesti asuvien siirtolaisten äänioikeuden laajentaminen paikallistason vaaleissa vuoden 1992 ulkomaalaisten osallistumista yhteiskuntaelämään kuntatasolla koskevan sopimuksen mukaisesti. Kansanäänestysten käyttömahdollisuus kaikilla poliittisilla päätöksillä tekeillä tasoilla oli tärkeä päätös, olipa sitten kyse paikallisesta, alueellisesta tai kansallisesta tasosta. Yleiskokous suosittelee, että ministerikomitea laatisi suuntaviivat kansanäänestyksistä. Yleiskokouksen mukaan oikeus äänestää ja asettua ehdolle kansallisissa vaaleissa tulee kytkeä kansallisuuteen alku-

perämaan ja nykyisen asuinmaan välisten lojaliteettikonfliktien estämiseksi. Yleiskokous valitsee eräiden maiden pyrkimystä sulkea rikoksista tuomitut henkilöt äänioikeuden piiristä ja kutsuu täten Euroopan neuvoston jäsenmaat ja tarkkailijamaat allekirjoittamaan edellä mainitun sopimuksen sekä harkitsemaan nykyisiä rajoituksia rikoksista tuomittujen henkilöiden kohdalla (*suositus 174 (2005) äänioikeusrajoitusten poistamisesta ja päätöslauselma 1459 (2005) äänioikeusrajoitusten poistamisesta (dok. 10553)*).

3.4 Oikeudelliset kysymykset

Vuonna 2005 ministerikomitea esitti allekirjoitettavaksi viisi uutta sopimusta, joista kolmesta yleiskokous antoi lausuntonsa samana vuonna. Euroopan neuvoston säädöskokoelma käsittää siten 199 kansainvälistä sopimusta. Kolme uusista sopimuksista liittyy kasvavan kansainvälisen rajat ylittävän rikollisuuden (ihmiskauppa, rahanpesu ja terrorismi) torjuntaan, ja ne avattiin allekirjoitusta varten huippukokouksen yhteydessä toukokuussa.

Huume- ja asekaupan jälkeen ihmiskauppa on maailmanlaajuisesti kolmannella sijalla oleva ihmisoikeuksia uhkaava vitsaus, joka viranomaisien ja yksityisten järjestöjen toiminnasta huolimatta on kasvussa. *Lausunnossaan 253 (2005) luonnoksesta EN:n sopimukseksi ihmiskaupan torjumisesta* (dok. 10397) yleiskokous pitää erityisen kiitettävänä uuden yleissopimuksen laajaa ulottuvuutta, joka kattaa kaikki ihmiskaupan muodot – niin kansallisen kuin ylikansallisenkin riippumatta siitä, onko se kytköksissä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Yleiskokous on myös tyytyväinen siihen, että sopimuksen suunnittelusta vastuussa olevalle asiantuntijakomitealle (*Ad hoc Committee on Action against Trafficking in Human Beings* – CAHTEH) annettu viitekehys painottaa erityisesti uhrien suojelua, mikä osoittaa tavoitteen olevan saman kuin yleiskokouksen suosituksessa. Yleiskokous pahoittelee kuitenkin sitä, ettei kansalaisyhteiskunta ollut riittävän tiiviisti mukana sopimustekstin muotoilussa.

Yleiskokous pahoittelee kuitenkin luonnoksen muotoilua, joka ei takaa riittäviä toimenpiteitä uhrien suojelemiseksi. Yleiskokous on saanut sellaisen vaikutelman, että EN:n jäsenmaat eivät

ole halukkaita tarkastelemaan erikseen laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa, toisin sanoen jäsenmaat haluavat pikemminkin suojella itseään laittomalta maahanmuutolta kuin ihmiskaupan uhreja. Uhrien suojelun takaavien toimenpiteiden tulisi olla sopimuksen ytimessä. Nyt ne ovat heikentyneet neuvottelujen edetessä, minkä johdosta sopimusluonnos nykymuodossaan menettää paljon tehokkuuttaan ja vakuuttavuuttaan.

Yleiskokous on pitkään varoittanut ns. 'à la carte'-sopimusten' haitallisista vaikutuksista. Näiden sopimusten allekirjoittajat voivat julistaa noudattavansa joitakin sopimusehtoja mutta eivät toisia. Yleiskokous pahoittelee myös, että sopimusteksti on laadittu niin, että valtioiden oikeusjärjestelmille on jätetty paljon tulkinnanvaraa ja että eräät sopimuskohdat eivät ole sitovia.

Yleiskokous pitää tervetulleena seurantamekanismia, joka koostuisi ryhmästä riippumattomia asiantuntijoita. Ministerikomitean tulisi säilyttää varaus suositusten osoittamiseen osapuolille ja lisäysten tekemiseen sopimukseen. Yleiskokous neuvookin ministerikomiteaa tekemään useita muutoksia sopimusluonnokseen ja korostaa, että se ei voi taata tukeaan sopimukselle, jollei ministerikomitea hyväksy tärkeimpiä ehdotettuja lisäyksiä sopimukseen eli nimenomaan uhrien suojelua ja sopimuskohtien sitovuutta koskevia kohtia.

Lausunnossaan 254 (2005) yleiskokous pitää tervetulleena luonnosta *rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastaiseksi sekä rikoksesta seuranneen hyödyn jäljittämistä, baltuunottoa ja takavarikointia koskevaksi yleissopimukseksi* (dok. 10392). EN päätti laajentaa vuoden 1990 yleissopimusta ottamaan huomioon sen tosiasian, että terrorismia voidaan rahoittaa rikollisen toiminnan lisäksi myös täysin laillisen liiketoiminnan kautta. Nykyinen yleissopimus on ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka kattaa rahanpesun ehkäisyn ja valvonnan sekä terrorismin rahoituksen. Nopea pääsy rikollisjärjestöjen taloudellisiin tietoihin, mukaan lukien terroristijärjestöt, on avainasemassa menestyksellisiin ennaltaehkäiseviin ja pakottaviin toimenpiteisiin pyrittäessä. Se on lopulta myös paras keino kyseisten järjestöjen pysäyttämiseen. Yleissopimukseen kuuluu myös seurantamekanismi, joka varmistaa osapuolten täyttävän sopimusehdot.

EN laati uuden *yleissopimuksen terrorismin estämiseksi* (terrorismin vastaisen yleissopimuksen) lisätäkseen nykyisten kansainvälisten sopimustekstien tehokkuutta. Yleissopimus tähtää jäsenvaltioiden pyrkimysten vahvistamiseen terrorismin ehkäisyssä ja ehdottaa toisaalta tiettyjen mahdollisesti terrorismiin johtavien toimien julistamista rikolliseksi toiminnaksi (julkinen yllytys, rekrytointi ja koulutus) sekä toisaalta yhteistyön vahvistamista ennaltaehkäisevässä toiminnassa sekä sisäisesti (kansalliset toimet) että kansainvälisesti (uudelleen järjestämällä karkotusjärjestelyjä ja avunantoa sekä muita keinoja). Yleissopimus kattaa sopimusehdon terrorismin uhrien suojelusta ja korvausten maksamisesta uhreille. Konsultaatioprosessi on suunnitteilla tehokkaan toimeenpanon ja seurannan varmistamiseksi.

Yleiskokous kuitenkin huomauttaa *lausunnossaan 255 (2005)* (dok. 10423), että sopimusluonnos ei sellaisenaan ole kattava terrorisminvastainen yleissopimus. Yleiskokous odottaakin, että ministerikomitea palaa edellä mainitun kattavan terrorisminvastaisen yleissopimuksen kehittämiseen lähitulevaisuudessa. Erityisesti terrorismin laillista määritelmää ei vielä ole. Yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa miettimään määritelmän aiheellisuutta EN:n sisällä ja kannustaa tukemaan parhaansa mukaan tähän liittyviä toimia YK:ssa.

3.5 Ihmisoikeudet ja tasa-arvo

Euroopan ihmisoikeussopimuksessa on 1950-luvulla toteutettu yksilöiden ylikansallinen suoja valtiovaltaa ja viranomaisia vastaan. Sopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifioinnista on sittemmin tullut poliittinen ehto Euroopan neuvoston jäsenyydelle. Kaikilla Euroopan neuvoston jäsenmaissa asuvilla henkilöillä, jotka katsovat kansallisten viranomaisten loukanneen heidän oikeuksiaan on näin ollen mahdollisuus hakea ratkaisua ihmisoikeustuomioistuimelta.

Yksilöiden ihmisoikeuksien ylikansallisen suojan toteuttamisen jälkeen Euroopassa on syntynyt vielä kansallisten viranomaisten yläpuolella oleva taso, nimittäin Euroopan unioni. EU:n toimielimet antavat määräyksiä, jotka koskevat EU:n alueella olevia yksilöitä. Ihmisoikeussopi-

muksen toimivalta-alue ei kuitenkaan yllä EU:n instituutioiden päätöksiin.

EU:n päätös perustaa perusoikeusvirasto on osana pyrkimystä parantaa kansalaisten oikeusturvaa EU:n instituutioihin nähden. Joulukuussa 2003 Eurooppa-neuvosto teki päätöksen laajentaa Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen (*European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia*) mandaattia ja muuttaa se EU:n perusoikeusvirastoksi. Yksityiskohtainen ehdotus tehtävistä ja muista seikoista julkistettiin lokakuussa 2004.

Oikeudellisen komitean raportti (dok. 10449) tarkastelee uuden EU-viraston tehtävää ja tulevaa toimintaa sekä korostaa, että Euroopan neuvosto on 55 vuoden toimintansa aikana koonnut arvokasta tietoa ja arvokkaita kokemuksia siitä, miten ihmisoikeudet voidaan parhaiten taata sekä laatinut lisäksi erilaisia valvontamekanismeja sekä valtioiden välisellä että parlamentaarisella tasolla. *Päätöslauselmassa 1427 (2005)* yleiskokous kehottaa EU:ta ja jäsenvaltioita tarkoin harkitsemaan uuden EU-mandaatin sisältöä toiminnan päällekkäisyyksien välttämiseksi ja edelleen toiminnan hahmottelemiseen läheisessä yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa sekä yhteistyösopimuksen allekirjoittamiseen. *Suosituksessa 1696 (2005)* yleiskokous kehottaa ministerineuvostoa käsittelemään asiaa Euroopan neuvoston huipukokouksessa toukokuussa 2005 sekä ylipäänsä yhteyksissään EU:n kanssa.

Kertomusvuoden aikana on kiinnitetty huomiota kahdentyyppisiin ihmisoikeusloukkauksiin, jotka ovat lisääntyneet Euroopassa. Joissakin Euroopan neuvoston jäsenmaissa on voitu todeta, että alaikäisiä lapsia *on pakotettu avioliittoon*, mikä on ristiriidassa mm. lasten oikeuksien ja useiden kansainvälisten sopimusten kanssa. *Päätöslauselmassa 1468 (2005)* yleiskokous tuomitsee jyrkästi tämän menettelyn ja *suosituksessa 1723 (2005)* ministerikomitea kehoitetaan tutkimaan pakkoavioliittojen esiintymisen ja laatimaan strategian avioliittojen solmimisen kieltämiseksi ennen 18 vuoden ikää.

Kadonneiden henkilöiden määrä on kasvanut Euroopassa, ja kyse on ihmisoikeuksien loukkauksesta, jota yleiskokouksen mukaan voidaan verrata murhaan ja kidutukseen. Henkilöiden katoamista Tsetseniassa, Valko-Venäjällä ja Kyproksella on aiemmin käsitelty erillisissä raporteis-

sa. Naisten ja tyttöjen katoamisten ja murhien suurta määrää Meksikossa tarkasteltiin uudessa raportissa (*päätöslauselma 1454 (2005), dok. 10551*), joka oli otettu esityslistalle viittaamalla siihen, että Meksiko osallistuu aktiivisesti yleiskokouksen työhön tarkkailijana.

Toisessa raportissa (dok. 10679) kiinnitetään huomiota kadonneita henkilöitä koskevaan ongelmaan juridisesta näkökulmasta ja viitataan YK:ssa käynnissä olevaan työhön keväällä 2006 hyväksyttävän sopimuksen laatimiseksi. Yleiskokous pitää työtä tervetulleena ja esittää useita sopimuksen sisältöä koskevia näkökohtia (*suositus 1719 ja päätöslauselma 1463 (3005)*).

Uskonnonvapaus sisältyy Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Eri uskontojen käsitys naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta vaihtelee, mutta yleiskokous korostaa raportissaan (dok. 10670) ja *naisia ja uskontoa koskevassa päätöslauselmassaan 1464 (2005)* jäsenmaiden velvollisuutena olevan huolehtia siitä, että kaikilla kansalaisilla (miehillä ja naisilla) on oikeus valita uskonnollinen vakaus ja että naisten ja miesten oikeuksien välillä ei saa olla uskonnollista tai kulttuurista relativismia.

Yleiskokouksen *päätöslauselma 1426 (2005)* ehdokkaista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen (dok. 10454) pyrkii lisäämään tasa-arvoa myös ehdokkaiden nimittämisessä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Yleiskokous valitsee tuomioistuimen jäsenet, ja nyt vaatimuksena on, että jäsenmaiden ehdottaman kolmen ehdokkaan joukossa on oltava sekä miehiä että naisia.

Tasa-arvoasioita ja naisten oikeuksia on myös käsitelty raportissa, joka käsittelee naisten syrjintää urheilussa (*suositus 1701 (2005), dok. 10483*) ja YK:n viidettä maailmanlaajuista naiskonferenssia koskevassa raportissa (*suositus 1712 (2005), dok. 10647*).

Yleiskokous on *suosituksessaan 1726 (2005)* (dok. 10677) kehottanut ministerikomiteaa vetoamaan Libyan viranomaisiin, jotta nämä vapauttaisivat kuusi bulgariaalaista sairaanhoitajaa ja palestiinalaisen lääkärin, jotka ovat yli kuuden vuoden ajan olleet vangittuina Libyassa ja syytettynä HI-viruksen tahallisesta levittämisestä, minkä vuoksi he ovat vaarassa joutua teloitettaviksi. Suositus hyväksyttiin lokakuussa 2005 odotettaessa ratkaisua Libyan korkeimmalta oikeudelta marraskuussa 2005.

3.6 Sosiaali- ja työkysymykset

Sitten vuonna 2000 päätetyn Lissabonin strategian käynnistämisen, jossa EU:n jäsenmaat päättivät EU-alueen tekemisestä maailman kilpailukykyisimmäksi alueeksi vuoteen 2010 mennessä, yleiskokouksen mielestä on tapahtunut ainoastaan vähäistä kehitystä. *Euroopan työttömyysratkaisuja koskevan päätöslauselman 1423 (2005) (dok. 10359)* mukaan sosiaalijärjestelmiin tarvitaan uudistuksia asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Yleiskokouksen mukaan tarvitaan mm. suurempaa panostusta tutkimukseen sekä uutta aloitteellisuutta, yrittäjyyttä ja työtä painottavaa talouspolitiikkaa, suurempaa työmarkkinoiden joustavuutta verojen keventämisenä ja työntekijöiden parempia mahdollisuuksia sopeuttaa työvoima muuttuneisiin olosuhteisiin. Yleiskokous korostaa nykyisen sosiaaliturvan tason säilyttämistä, joka ilmenee Euroopan sosiaalisesta peruskirjasta ja EU:n perusoikeuskirjasta sekä korostaa jäsenmaiden olevan vaikean tehtävän edessä uusien työpaikkojen syntymistä ja samalla kilpailukyvyyn säilyttämistä globaaleilla markkinoilla edistävän sosiaalisen ilmaston luomisessa (*päätöslauselma 1424 (2005) sosiaalisen koheesion ja työllisyyden vahvistamisesta: enemmän ja parempia työpaikkoja (dok. 10265)*).

Lakko-oikeudesta elintärkeissä yhteiskunnallisissa palveluissa kuten mm. kuljetusalalla ja terveydenhuollossa on viime aikoina keskusteltu useissa maissa. Yleiskokouksen mukaan ongelmana on toisaalta tasapainon löytäminen lakko-oikeuden ja toisaalta terveyttä ja toimivaa yhteiskuntaa koskevan oikeuden välillä. Yleiskokous pyytää hallituksia *päätöslauselmassa 1442 (2005) lakko-oikeudesta elintärkeissä palveluissa: taloudelliset päätelmät (dok. 10546)* selvittämään yleisiä palveluja koskevien lakkojen kustannukset kansantaloudelle. Lakko-oikeuden harmonisointi Euroopan neuvoston jäsenmaissa on tärkeää yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi.

Globalisaatio tuo muutoksia Eurooppaan, varsinkin työmarkkinoille. YK:n ja Kansainvälisen työjärjestön (ILO) sopimuksissa, uudistettuna Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa sekä jäsenmaiden kansallisissa lainsäädännöissä ja Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä on lakeja, jotka kieltävät naisten syrjinnän. Yleiskokous kuitenkin toteaa todellisuuden toisenlaiseksi *naisten*

syrrjintää työmarkkinoilla ja työpaikalla koskevassa suosituksessaan 1700 (2005) (dok. 10484). Ongelmat voidaan jakaa kolmeen ryhmään: työmarkkinoille pääsyn puuttuminen, palkkaerot ja lasikato, johon naiset törmäävät tullessaan riittävän korkealle hierarkiassa. Yleiskokous toteaa, ettei syrjintä häviä itsestään vaan vaatii aktiivisia ja kohdennettuja toimenpiteitä mm. lakeina ja niiden parempana soveltamisena, kansallisena tavoitteena naisten osallistumisesta työelämään sekä ongelmia valaisevina kampanjoina ja tukiprojekteina.

WHO:n mukaan ainoastaan pieni vähemmistö kaikista Euroopassa mielenterveysongelmista kärsivistä saa apua. Yleiskokouksen mukaan monilta Keski- ja Itä-Euroopan mailta puuttuu mielenterveyslainsäädäntö, joka on sopusoinnussa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ilmaistujen ihmisoikeusperiaatteiden kanssa. Monissa Euroopan maissa kehitys etenee laitoshallitusta yhteiskuntaperusteiseen hoitomalliin, jossa yksilö otetaan huomioon. Yleiskokous korostaa *mielenterveyden hoitotarpeita Euroopassa koskevassa päätöslauselmassa 1460 (2005) (dok. 10544)* yleisölle suunnattujen mielenterveyden häiriöitä, niiden hoitamista, hoidon saatavuutta sekä potilaiden oikeuksia koskevien kampanjoiden merkitystä. Näillä pyritään vähentämään yhteiskunnallista leimaantumista ja syrjäytymistä.

3.7 Ympäristö- ja energiakysymykset

Ympäristö- ja energiakysymyksiin on kiinnitetty huomiota useissa raporteissa kertomusvuoden aikana. Energiaratkaisujen vaikutuksella globaaliin ympäristökehitykseen tulee todennäköisesti olemaan kasvava merkitys myös tulevaisuudessa.

Euroopan tulevan energiahuollon ja kestävä kehityksen merkitys on ollut keskeinen yleiskokouksen energia- ja ympäristökeskustelussa. Yhä kasvava energiankulutus ja kilpailu energiavaroista on saanut yleiskokouksen tarkastelemaan energiahuollon turvaamista Euroopassa myös tulevaisuudessa. Eurooppa on riippuvainen energian tuonnista ja kuluttaa harvoin poikkeuksin enemmän energiaa kuin tuottaa. Yleiskokous nimeää *energiajärjestelmiä ja ympäristöä koskevassa päätöslauselmassa 1435 (2005) (dok. 10486)* ja *energia-*

huollon kasvavaa haavoittuvuutta koskevassa päätöslauselmassa 1434 (2005) (dok. 10458) kolme aluetta, joilla tarvitaan lisätoimenpiteitä. Nämä ovat teknologiset toimenpiteet (tutkimus ja kehitys), verotekniset toimenpiteet (esim. ympäristökustannusten sisällyttäminen hintoihin ja veroihin kannustimena ympäristöystävällisiin investointeihin) sekä parempia energiavaihtoehtoja koskevat koulutus- ja tiedotustoimenpiteet.

Syyskuussa 2000 hyväksyttiin YK:n vuosituhattavoitteet, joiden mukaan jäsenmaat sitoutuivat työskentelemään köyhyyden poistamiseksi, terveydenhuollon ja koulutuksen parantamiseksi, kestävä ympäristökehityksen tukemiseksi ja tasa-arvon edistämiseksi vuoteen 2015 mennessä. Yleiskokouksen mukaan kyseessä on merkittävä tavoiteasiakirja. Hyvä ja turvallinen ympäristö on edellytyksenä vuosituhattavoitteiden saavuttamiselle muilla alueilla. Ihmisten tuotanto- ja kulkutuskäyttämisen vaikutukset globaaliin ympäristöön, niiden hallinta ja luopuminen tarkasteltavasta, jossa ei nähdä taloudellisen kehityksen ja ympäristövaikutusten välistä yhteyttä on suurena haasteena nykyiselle Euroopalle. Yleiskokous korostaa *ympäristöä ja vuosituhattavoitteita käsittelevässä päätöslauselmassa 1449 (2005) (dok. 10566)* toimimista sen puolesta, että kaikilla olisi saatavilla puhdasta vettä ja että maat toimeenpanisivat Kioton pöytäkirjan sekä nostaisivat kehitysapunsa suositeltuun 0,7 %:iin bruttokansantuotteesta vuodessa. Osallistuminen monilla tasoilla on yleiskokouksen mielestä tärkeää.

Euroopassa on viime vuosina tapahtunut useita vakavia meriä saastuttaneita onnettomuuksia, joiden vuoksi yleiskokous on esittänyt joitakin konkreettisia toimenpiteitä öljykuljetusten turvallisuuden parantamiseksi. Erika-alus upposi Ranskan rannikon edustalla vuonna 1999 (viite: päätöslauselma 1229 (2000)) ja Prestige-alus upposi Espanjan edustalla vuonna 2002 (viite: päätöslauselma 1317 (2003)). Yleiskokous valittaa *merten saastumista koskevassa päätöslauselmassa 1439 (2005) (dok. 10485)*, että asianomaiset instituutiot ja jäsenmaat eivät ole noudattaneet kaikkia suosituksia ja toteaa Euroopassa olevan suuri vaara vesien yhä pahempaan saastumiseen. Yleiskokous korostaa sen merkitystä, että varsinkin EU:n jäsenmaat implementoisivat täysimääräisesti annetut suositukset, koska EU:n rooli tässä asiassa on johtava ja ratkaiseva.

Öljyhavainto Kuurin niemen edustalla Lietuan rannikolla on myös herättänyt pelkoa öljy-onnettomuuksien vaarasta Itämerellä. Päätöslauselma 1461 (2005) (dok. 10638) sisältää sekä Lietuan että Venäjän hallituksille ja muille Itämeren valtioille osoitettuja suosituksia ympäristökatastrofien vaaran minimoimisesta.

Yleiskokous on kiinnittänyt huomiota siihen, miten eri teollisuudenalat muodostava valmistusmenetelmiensä ja käytettävien aineiden vuoksi vaaran ympäristölle ja ympäröiville yhdyskunnille. Ydinvoimaan liittymättömiä teollisia riskejä säädellessä nykyään kahdessa kansainvälisessä sopimuksessa, nimittäin ILO:n yleissopimuksessa N:o 174 suurten teollisuusonnettomuuksien ehkäisystä ja UNECE:n yleissopimus teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista. EU:ssa tätä aluetta säätelee direktiivi 96/82/EY (9.12.1996). Yleiskokous kehottaa *teollisia vaaroja koskevassa päätöslauselmassaan 1430 (2005)* jäsenmaita allekirjoittamaan ja ratifioimaan kansainväliset sopimukset sekä päivittämään kansallisen lainsäädäntönsä EU-direktiivin mukaiseksi. Merkittävänä osana ennalta ehkäisevää työtä on vaarallisten tehtaiden lähelle uudisrakentamisen sallivan lainsäädännön tarkistaminen.

Kehityksen ja ympäristön välistä suhdetta on myös käsitelty raporteissa kehityksen haasteista Euroopan saarilla (päätöslauselma 1441 (2005), dok. 10465) Euroopan suistomaiden suojelemisesta (päätöslauselma 1444 (2005), dok. 10542) yhteistyöstä ja kestävästä kehityksestä Adrian merellä (päätöslauselma 1446 (2005), dok. 10563) ja raportissa Euroopan vesiteistä: kanava-hanke Tonava – Oder – Elbe (päätöslauselma 1473 (2005), dok. 10730).

3.8 Väestökysymykset

Eurooppaa pidetään vakauden ja hyvinvoinnin alueena, mikä houkuttelee vuolaan siirtolaisvirran vähemmän varakkaista maista sekä sotaa, vainoa ja ihmisoikeusloukkauksia pakenevia turvapaikanhakijoita. Yleiskokouksen mukaan hallitusten haasteena on taata yhteiskuntaamme ohjaavat perusarvot, jotka on kodifioitu Euroopan ihmisoikeussopimukseen, kattamaan kaikki Euroopassa asuvat. Integraatio voidaan nähdä

kaksisuuntaisena prosessina: toisaalta maahanmuuttajien tulee hyväksyä yhteiskunnan lait ja perusarvot, mutta toisaalta vastaanottavien yhteiskuntien tulee kunnioittaa maahanmuuttajien arvokkuutta ja erityistä identiteettiä ja ottaa nämä huomioon kansallista politiikkaa suunniteltaessaan. Yleiskokous korostaa *päätöslauselmassaan 1437 (2005) maastamuutosta ja integraatiosta: haaste ja mahdollisuus* (dok. 14053) sen merkitystä, että jäsenmaiden tulee huolehtia siitä, että maahanmuuttajia ei syrjitä heidän oikeuksiensa saamisessa ja suojaamisessa varsinkaan koulutuksen ja työhönoton osalta.

Puolet kaikista pakolaisista on lapsia eli YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan 0–18-vuotiaita henkilöitä. Lapset kuuluvat kaikkein suojattomimpaan pakolaisryhmään, varsinkin vanhemmistaan tai holhoojistaan erotetut lapset. Erotettujen lasten osuus on noin 4 % turvapaikanhakijoista Euroopassa. Yleiskokous pitää näiden lasten tilannetta kiireellisenä.

Turvapaikkaa hakevien, yksin tulevien lasten suojelua ja avustamista koskevassa *suosituksessa 1073 (2005)* (dok. 10477) yleiskokous toteaa, että kansallisessa lainsäädännössä, politiikassa ja käytännön tasolla epäonnistutaan tämän ryhmän suojelemisessa. Vaikka kaikki jäsenmaat ovatkin allekirjoittaneet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen, turvapaikkaprosessissa monet kohdat jätetään vailla huomiota, mm. lapsen edun huolehtimisesta koskeva artikla. Yleiskokous suosittelee, että ministerikomitea yhdessä UNCHR:n, Pelastakaa Lapset -järjestön ja Eurooppaan yksin tulevia lapsia koskevan hankkeen kanssa laatisi Euroopan neuvoston jäsenmaille suosituksen lasten turvapaikka-asioiden käsittelystä.

Viime vuosikymmenenä Turkin merkitys Aasian, Afrikan ja Euroopan luonnollisena risteyspaikkana on kasvanut. Euroopan koventuneet turvapaikkasäännökset ovat johtaneet siihen, että Turkista on kehittynyt eräänlainen länteen pyrkivien ihmisten rantautumisen puskurivyöhyke. Laiton siirtolaisuus Turkissa on tulosta hyvin järjestäytyneistä ja tehokkaista rikollis- ja salakuljetusverkostoista. Turkki ei ainoastaan ota vastaan suurta osaa turvapaikanhakijoista vaan toimii myös kauttakulkumaana edelleen Länsi-Eurooppaan sekä on myös siirtolaisuuden alkuperämaa. Lähes 340 000 turkin kansalaista on hakenut turvapaikkaa Euroopasta. Osana pyrki-

mystä päästä EU:n jäseneksi Turkki on parantanut huomattavasti siirtolaisasioiden käsittelyä vuoden 1994 jälkeen. Yleiskokous pitää maassa tapahtuneita muutoksia myönteisinä ja pyytää Turkin hallitusta kehittämään ja vahvistamaan resurssejaan laittoman siirtolaisuuden hallintaan saamiseksi. Turvapaikan haussa parannuksia on tehtävä turvapaikkahakemusten käsittelyyn sekä turvapaikan hakijan asemaan. (*päätöslauselma 1429 (2005) Turvapaikanhakijat ja laittomat siirtolaiset Turkissa (dok. 10445)*).

Mesketianin turkkilaiset pakkosiirrettiin neuvostohallinnon aikana kotimaastaan Lounais-Georgiasta Neuvostoliiton muihin osiin. Nykyisin nämä asuvat hajallaan useissa eri maissa: Venäjällä, Ukrainassa, Uzbekistanissa, Kazakstanissa, Kirgistanissa, Azerbaidžanissa, Georgiassa ja Turkissa. Yleiskokous on huolestunut Venäjän Krasnodarin alueella olevien tuhansien Mesketianin turkkilaisten tilanteesta. Neuvostoliiton luhistumisen jälkeen heitä ei tunnustettu Venäjän kansalaisiksi, ja heistä tuli kansallisuudettomia tuolloisen lainsäädännön kiistanalaisen tulkinnan vuoksi. Georgian tullessa Euroopan neuvoston jäseneksi vuonna 1999 yhtenä jäsenyyden ehtona oli, että Georgia laatisi kahden vuoden kuluessa lainsäädännön, joka sallisi Mesketianin turkkilaisten paluun. Yleiskokous korostaa, että mahdollisen paluun tulee perustua vapaaehtoisuuteen. *Mesketian karkotetun väestön tilannetta koskevassa päätöslauselmassa 1428 (2005) (dok. 10451)* Venäjän viranomaisia pyydetään huolehtimaan siitä, että kysymys Mesketianin turkkialisten asemasta ratkaistaan ja Georgiaa pyydetään täyttämään velvoitteensa aikaisempien sopimusten mukaisesti.

3.9 Taloudelliset kysymykset

Yleiskokouksen talouskomitea keskustelee vuosittain Euroopan jälleenrakennuspankin (EBRD), OECD:n ja Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin toimintaa koskevista raporteista.

Euroopan jälleenrakennuspankin (*EBRD European Bank for Reconstruction and Development*) raportti toiminnasta vuonna 2004 koskee pankin toimintaa 27 maassa. Pankki on viime vuosina suosinut hankkeita kaikkein köyhimmissä maissa

Itä- ja Kaakkois-Euroopassa sekä Kaukasiassa (dok. 10571). Yleiskokous pitää tätä politiikkaa tervetulleena samoin kuin pankin uutta Venäjän strategiaa, jossa korostetaan institutionaalisia ja rakenteellisia uudistuksia sekä elinkeinorakenteen monipuolistamista ja uudistamista. Yleiskokous kannustaa erityisesti hankkeisiin, jotka tukevat pienyrittäjyyttä Venäjän kaikilla alueilla mukaan lukien Kalingradin alue, jossa Venäjän ja EU:n yhteistyömahdollisuudet ovat erityisen näkyvät.

Pankki on myös ryhtynyt selvittämään rakenteellisten uudistusten ja taloudellisen kasvun välistä yhteyttä ja päätenyt siihen, että rakenteellisilla uudistuksilla yhdessä markkinoiden avaamisen kanssa on myönteinen vaikutus talouteen. Tämä näkyy mm. siinä, että talouskasvu on ollut suurempi (yli 6 %) EBRD:n hankemaissa kuin muissa maissa, vaikka alueellisia eroja onkin havaittavissa. Yleiskokous on myös pannut tyytyväisenä merkille EBRD:n osallistumisesta syntyvät kerrannaisvaikutukset. *Päätöslauselmassa 1451 (2005)* yleiskokous kannustaa pankkia jatkamaan työtään Keski-Aasiassa ja nostaa tässä yhteydessä esiin ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja oikeusvaltioperiaatteiden merkityksen. Yleiskokouksen mukaan pankin tulee tulevaisuudessa kiinnittää erityistä huomiota energiahankkeiden kehittämiseen, ja yleiskokous muistuttaa edelleen pankin osallistumisesta *Chernobyl Shelter Fundin* rahoitukseen ja suojauskorfagin rakentamiseen vahingoittuneen reaktorin ylle. Yleiskokous ilmaisee lopuksi tyytyväisyytensä siihen, että EBRD ja Euroopan neuvoston kehityspankki ovat käynnistäneet yhteistyön mm. Unkarissa ja Puolassa.

Yleiskokouksen katsauksessa OECD:n toimintaan tarkastellaan talouskehitystä laajemmasta näkökulmasta, koska OECD:ssa on nykyisin 30 jäsenmaata ja sillä on suhteet noin 70 muuhun maahan, joilla on samat demokratiaa ja markkinataloutta koskevat perusarvot. Yleiskokouksen päätelmät taloudellisesta kehityksestä sisältyvät *päätöslauselmaan 1467 (2005) (dok. 10645)*.

YK:n globaalia kehitystä koskeva vuosituhat-hanke hyväksyttiin vuonna 2000, ja se käsittää kahdeksan vuosituhattavoitetta köyhyyden ja sosiaalisen epäoikeuden puolittamiseksi maailmassa vuoteen 2015 mennessä. Nyt kun kolmannes määräajasta on kulunut, on selvää, että vuosi-

tuhattavoitteita ei tulla saavuttamaan. Yleiskokous keskusteli kesäkuussa *Bretton Woods instituutioiden (Kansainvälinen valuuttarahasto ja Maailmanpankki) osuudesta vuosituhatbankkeeseen* (dok. 10565). Globalisaatiosta on hyötyä toisille maille ja haittaa toisille. Tämän vuoksi on tärkeää, että Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto, jotka ovat voimakkaita globaaleja toimijoita, sopeuttavat toimintansa kehitykseen ja että niiden toiminnan parlamentaarista valvontaa vahvistetaan. Yleiskokous pitää tervetulleena uuden parlamentaarisen verkoston (*Parliamentary Network on the World Bank*) työn käynnistymistä ja toivoo sen kehittymistä tulevaisuudessa. Maailmanpankki ja IMF ovat lisänneet vaatimuksia siitä, että vastaanottajamaiden, jotka saavat helpotuksia velkataakkansa, tulee toteuttaa uudistuksia mm. parantamalla hallintokäytäntöjä. Lopuksi yleiskokous ilmaisee päätöslauselmassa 1450 (2005) tukensa eräille vuosituhatavoitteiden saavuttamista edistäville hankkeille (mm. *Heavily Indebted Poor Countries Strategies, Poverty, Reduction Strategy Papers*) sekä IDA:n lainatoiminnalle (*International Development Agency of the World Bank*).

3.10 Ulkoeurooppalaiset kysymykset; lähialue

Poliittisen komitean ulkosuhteiden alakomitea valmistelee erityisesti raportteja, jotka koskevat kehitystä Euroopan neuvoston lähialueilla ja varsinkin tarkkailijan asemassa olevissa maissa.

Lähi-idän tilanteesta on keskusteltu säännöllisesti ja kahteen kertaan vuonna 2005. Israelilla on tarkkailijan asema Euroopan neuvostossa ja Palestiinan lainsäädäntöelimen jäsenet osallistuvat Lähi-itää koskeviin keskusteluihin komiteoissa ja yleiskokouksessa.

Joitakin kuukausia Mahmud Abbasin valinnan jälkeen Palestiinan presidentiksi mahdollisuudet rauhanomaiseen ratkaisuun ovat yhä avoinna. Abbasin valinta on luonut uuden mahdollisuuden vuoropuheluun ja rauhanprosessin uudistamiseen. Yleiskokous tuomitsee väkivallan kummallakin puolella ja erityisesti siviiliväestöön kohdistuvat iskut, päätöslauselma 1420 (2005) *Lähi-idän rauhan näkymistä* (dok. 10427).

Aselepo on säilynyt molemmilla puolilla tapahtuneista useista valitettavista välikohtauksista huolimatta. *Lähi-idän tilannetta koskevassa päätöslauselmassa 1452 (2005) (dok. 10570)* yleiskokous toteaa, että tapahtuneista parannuksista huolimatta kehitys on edelleen kielteistä, koska palestiinalaisten terroristien aseistariisunta ei tapahdu tarvittavassa laajuudessa. Muurin ja laittomien asutusten rakentaminen Jerusalemissa ja Länsirannalla jatkuu. Yleiskokous toteaa, että YK:n, Yhdysvaltojen, EU:n ja Venäjän tulisi kantaa vastuunsa ja olla aktiivisempia rauhanneuvotteluprosessissa.

Yhdysvallat on ollut tarkkailijana vuodesta 1996 lähtien, ja aika ajoin on tehty ehdotus siitä, että Euroopan neuvoston pitäisi avata tiedotustoimisto New Yorkissa tai Washington DC:ssä. Kertomusvuonna keskusteltiin transatlanttisista suhteista (dok. 10353).

Yleiskokous on huolestunut viimeaikaisesta transatlanttisten suhteiden kylmenemisestä. Syy tähän löytyy varmasti paljolti Irakin sodanaikaisista väärinkäsityksistä ja vuoropuhelun puutteesta osapuolten välillä. Transatlanttinen linkki on myös tulevaisuudessa korvaamaton turvallisuuden ja vakauden tuoja Euroopassa. On kuitenkin myös selvää, että Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä on todellisia ja pitkäaikaisia eroja ulkopoliitikassa. *Euroopan ja Yhdysvaltain välisiä suhteita koskevassa päätöslauselmassa 1421 (2005)* (dok. 10353) viitataan mm. Dublinissa kesäkuussa 2004 pidettyyn EU-Yhdysvallat-huippukokoukseen sekä parlamenttienväliseen dialogiin Lontoossa huhtikuussa 2004.

Yleiskokous vetoaa EN:n jäsenmaiden ja Yhdysvaltain hallitukseen, että kumppanit ryhtyisivät mm. suoraan vuoropuheluun nykyisten mielipide-erojen analysoimiseksi ja yhteisten ihanteiden vahvistamiseksi ja käsittelevät metodeja maailmanlaajuisen demokratian edistämiseksi. Yleiskokous on tietoinen Kanadan ja Meksikon rakentavasta tarkkailijaroolista transatlanttisen dialogin kehittämisessä ja toivookin, että Kanada ja Meksiko osallistuisivat aktiivisesti ja pysyvästi vuoropuheluun.

Suosituksessaan 1694 (2005) yleiskokous toteaa, että ministerikokous ottaisi säännöllisin väliajoin asialistalleen EN:n jäsenmaiden ja Yhdysvaltojen yhteisiä keskustelunaiheita sekä kutsuisi Yhdysvaltojen edustajia mukaan.

Yhdysvaltoihin liittyvä keskustelu käytiin kysymyksessä, joka koski *Yhdysvaltojen pidätyksien laillisuutta Guantánamo Bayssa (päättölauselma 1433) (2005), dok. 10497*). Euroopan neuvosto on kiinnostunut asiasta kahdesta syystä. Ensinnäkin merkittävä määrä jäsenmaiden kansalaisia ja asukkaita on vankeina Guantánamo Bayssa ja toiseksi Yhdysvalloilla on tarkkailijan asema Euroopan neuvostossa. Useat kansainväliset järjestöt (mm. YK:n ihmisoikeuselimet, Amerikan valtioiden ihmisoikeustoimikunta, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea) sekä yleiskokous ovat tulleet *päättölauselmassa 1340 (2003)* johtopäätökseen, että amerikkalaisten politiikka ja toimet Guantánamo Bayssa ovat kansainvälisen oikeuden mukaan laittomia. Kasvavassa määrässä amerikkalaisia tuomioistuinratkaisuja, jotkin Yhdysvaltojen korkeimman oikeuden ratkaisut mukaan luettuna, on asetettu Yhdysvaltojen hallinnon linjaa vastaan. Yleiskokous toteaa EN:n tukevan Yhdysvaltojen taistelua terrorismia vastaan, mutta tämän tulee tapahtua ihmisoikeuksia kunnioittaen ja lakien mukaan. Kansainvälisen humanitaarisen lain tulee koskea Afganistanissa otettuja vankeja, ja heidän tulee saada suojaa normaalien säännösten mukaisesti. Arvio on tehtävä rikosoikeudellisten säännösten eikä sotilaallisten näkökohtien mukaan. Yleiskokous kehottaa Yhdysvaltoja kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja rankaisemaan rikkomuksista vastuussa olevia sekä asettamaan syytteeseen ne, joita vastaan on todisteita sekä vapauttamaan kaikki vangit, joi-

den syytteeseen asettamiseen ei ole riittävästi todisteita. (*Suositus 1699 (2005) Yhdysvaltain pidätyksien laillisuus koskien Guantánamo Bayn vankeja (dok. 10497)*).

Yleiskokous on huolestunut Iranin lausunnosta, jonka mukaan maa on kehittänyt ydinenergiaohjelmaa yli 20 vuoden ajan informoimatta Kansainvälistä atomienergiajärjestöä (IAEA) siitä. Ohjelmaa kehittämällä Iran on rikkonut ydinaseiden leviämisen estävää sopimusta (NPT). Iranilla olevat ydinaseet tulisivat huomattavasti lisäämään epävakautta Lähi-idässä ja Persianlahden alueella sekä muodostamaan suuren uhan kansainväliselle yhteisölle. Yleiskokous painottaa, että kansainvälinen yhteisö ei tule hyväksymään sitä, että Iran kehittää ydinaseohjelmaa ja että yhteisö on valmis ryhtymään yhteisiin toimenpiteisiin, joiden vaikutukset olisivat Iranille suuremmat kuin ydinaseohjelman kehittämisen mahdolliset edut. Yleiskokous pitää tervehdettävänä diplomaattisia ponnisteluja, jotta neuvottelujen kautta voitaisiin vakuuttua Iranin yhteistyötahdosta ja kehottaa Euroopan neuvoston jäseniä ja tarkkailijoita antamaan täyden tukensa prosessille. Yleiskokous kehottaa *päättölauselmassa 1436 (2005) Iranin ydinaseohjelma: kansainvälisen vastauksen tarve (dok. 10496)* Irania tekemään täysimittaista yhteistyötä IAEA:n kanssa ja noudattamaan tiukasti ydinaseiden leviämistä estävää sopimusta vastatakseen kansainvälisen yhteisön huoleen ydinenergiaohjelmasta.

**EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUONNA 2005**

Puheenjohtaja	Mikko ELO (sd)
Varapuheenjohtaja	Sirkka-Liisa ANTTILA (k)
Jäsenet	Antti KAIKKONEN (k) Sinikka HURSKAINEN (sd) Kaarina DROMBERG (kok)
Varajäsenet	Markku LAUKKANEN (k) Minna LINTONEN (sd) Kalevi OLIN (sd) Kimmo SASI (kok) Irina KROHN (vihr)

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN
JÄSENYYDET KOMITEOISSA 2005

Pysyvä komitea

Standing Committee

Puheenjohtaja Mikko ELO, jäsen

Varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa ANTTILA, varajäsen

ERITYISKOMITEAT

Poliittinen komitea

Political Affairs Committee

Mikko ELO, jäsen

Markku LAUKKANEN, varajäsen

Lähi-itää käsittelevä alakomitea

Sub-Committee on the Middle East

Mikko ELO, jäsen

Ei-jäsenmaiden suhteita käsittelevä alakomitea

Sub-Committee on External Relations

Markku LAUKKANEN, jäsen

Valko-Venäjä alakomitea

Sub Committee on Belarus

jäsen/member Mikko ELO

Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea

Committee on Legal Affairs and Human Rights

Antti KAIKKONEN, jäsen

Kimmo SASI, varajäsen

Ihmisoikeus-alakomitea

Sub-Committee on Human Rights

Kimmo SASI, jäsen

Vähemmistöjen oikeuksia käsittelevä alakomitea

Sub-committee on Rights of Minorities

Kimmo SASI, jäsen

Talous- ja kehityskomitea

Committee on Economic Affairs and Development

Kimmo SASI, jäsen

Kalevi OLIN, varajäsen

Kansainvälisiä taloussuhteita käsittelevä alakomitea

Sub-committee on International Economic Relations

Kimmo SASI, jäsen (puheenjohtaja)

Matkailun kehittämistä käsittelevä alakomitea

Sub-committee on Tourism Development

Kalevi OLIN, jäsen

Sosiaali-, terveys- ja perheasiain komitea

Social, Health and Family Affairs Committee

Sinikka HURSKAINEN, jäsen

Irina KROHN, varajäsen

Lasten asiain alakomitea

Sub-committee on Children

jäsen/member Sinikka HURSKAINEN

Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja työllisyysasiain alakomitea

Sub-Committee on the European Social Charter and Employment

jäsen/member Sinikka HURSKAINEN

Väestö-, siirtolais- ja pakolaiskomitea

Committee on Migration, Refugees and Demography

Kalevi OLIN, jäsen

Irina KROHN, varajäsen

Siirtolaisalakomitea

Sub Committee on Migration

jäsen/member Kalevi OLIN

Pakolaisalakomitea

Sub-Committee on Refugees

Irina KROHN, jäsen

Kalevi OLIN, varajäsen

Väestö-alakomitea

Sub-Committee on Population

jäsen/member Irina KROHN

Kulttuuri, tiede- ja koulutuskomitea

Committee on Culture, Science and Education

Kaarina DROMBERG, jäsen

Sinikka HURSKAINEN, varajäsen

Kulttuuriperinnön alakomitea

Sub Committee on Cultural Heritage

Sinikka HURSKAINEN, jäsen

Tiede- ja etiikka -alakomitea

Sub-Committee on Science and Ethics

Kaarina DROMBERG, jäsen

Media-alakomitea

Sub-Committee on the Media

Sinikka HURSKAINEN, jäsen

Ympäristö-, maatalous- ja paikallishallintokomitea

Committee on Environment, Agriculture and Local and Regional Authorities

Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen

Irina KROHN, varajäsen

Ympäristö- ja kestävän kehityksen alakomitea

Sub-Committee on Sustainable Development

Irina KROHN, jäsen

Sirkka-Liisa ANTTILA, varajäsen

Maatalous- ja elintarvike alakomitea

Sub-Committee on Agriculture and Food

Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen (varapuheenjohtaja)

Irina KROHN, varajäsen

Tasa-arvoasiain komitea

Committee on Equal Opportunities for Women and Men

Minna LINTONEN, jäsen

Kaarina DROMBERG, varajäsen

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä alakomitea

Sub-Committee on Violence against Women

Minna LINTONEN, jäsen

Kaarina DROMBERG, varajäsen

Menettelytapasääntökomitea

Committee on Rules of Procedure and Immunities

Markku LAUKKANEN, jäsen

Minna LINTONEN, varajäsen

Jäsenmaiden jäsenyyssvelvoitteiden valvontakomitea

Honouring of Obligations and Commitments by Member States

Kimmo SASI (EPP)

Mikko ELO (SOC)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN VUONNA 2005 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 1415 (2005) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Georgiassa (dok. 10383)
Päätöslauselma 1416 (2005) ETYJ:n Minskin konferenssin käsittelemä Vuoristo-Karabahin kiista (dok. 10364)
Päätöslauselma 1417 (2005) Ihmisoikeudet Kosovossa (dok. 10393)
Päätöslauselma 1418 (2005) Yukos-yhtiön johtajien pidätykseen ja syyttämiseen liittyvät olosuhteet (dok. 10368)
Päätöslauselma 1419 (2005) Geneettisesti muunnellut organismit (GMOt) (dok. 10380)
Päätöslauselma 1420 (2005) Lähi-idän rauhannäkymät (dok. 10427)
Päätöslauselma 1421 (2005) Euroopan ja Yhdysvaltain väliset suhteet (dok. 10353)
Päätöslauselma 1422 (2005) Eurooppa ja tsunami-onnettomuus (dok. 10428)
Päätöslauselma 1423 (2005) Mitä ratkaisuja Euroopan työttömyydelle? (dok. 10359)
Päätöslauselma 1424 (2005) Sosiaalisen koheesion ja työllisyyden parantaminen: enemmän ja parempia työpaikkoja (dok. 10265)
Päätöslauselma 1425 (2005) Yleiskokouksen komiteoiden toimintakehysten tarkistus (dok. 10379)
Päätöslauselma 1426 (2005) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ehdokkaat (dok. 10454)
Päätöslauselma 1427 (2005) Suunnitelmista perustaa Euroopan unionin ihmisoikeusvirasto (dok. 10449)
Päätöslauselma 1428 (2005) Pakkosiirretyn meskhetian väestöryhmän tilanteesta (dok. 10451)
Päätöslauselma 1429 (2005) Turvapaikanhakijat ja epäsäännöllinen maahanmuutto Turkissa (dok. 10445)
Päätöslauselma 1430 (2005) Teollisuuslaitosten aiheuttamat riskit (dok. 10457)
Päätöslauselma 1431 (2005) Monitoroinnin ja monitoroinnin jälkeisen keskustelun käynnistäminen (dok. 10407)
Päätöslauselma 1432 (2005) Menettely parlamentaarisen yleiskokouksen järjestämien vaalien osalta (dok. 10385)
Päätöslauselma 1433 (2005) Guantanamo Bayn vankilaolojen laillisuudesta (dok. 10497)
Päätöslauselma 1434 (2005) Euroopan lisääntyvä haavoittuneisuus energian suhteen (dok. 10458)
Päätöslauselma 1435 (2005) Energiajärjestelmät ja ympäristö (dok. 10486)
Päätöslauselma 1436 (2005) Iranin ydinvoimaohjelma: tarve kansainvälisen yhteisön vastaukselle (dok. 10496)
Päätöslauselma 1437 (2005) Väestöliike ja integraatio: haaste ja mahdollisuus Euroopassa (dok. 10453)
Päätöslauselma 1438 (2005) Lehdistön vapaus ja lehtimiesten työskentelyolot konfliktialueilla (dok. 10521)
Päätöslauselma 1439 (2005) Merten saastuminen (dok. 10485)
Päätöslauselma 1440 (2005) Makedonian poliittisen tilanteen viimeaikainen kehitys liittyen alueelliseen vakauteen (dok. 10457)
Päätöslauselma 1441 (2005) Euroopan saarten kehityshaasteet (dok. 10465)

Päätöslauselma 1442 (2005) Lakko-oikeus keskeisissä palveluissa: taloudelliset seuraukset (dok.10546)

Päätöslauselma 1443 (2005) Yleiskokouksen kansallisten valtuuskuntien yksittäisten jäsenten valtuuksien kyseenalaistaminen (dok.

Päätöslauselma 1444 (2005) Euroopan jokisuistoalueiden suojelu (dok. 10542)

Päätöslauselma 1445 (2005) Tasa-arvoasiain komitea jäsenmäärän lisääminen (dok. 10493)

Päätöslauselma 1446 (2005) Yhteistyö ja kestävä kehitys Adrianmeren alueella (dok. 10563)

Päätöslauselma 1447 (2005) Ajankohtaisia asioita ja kiireellisiä keskusteluja koskevia pyyntöjä (dok. 10490)

Päätöslauselma 1448 (2005) Aikaraja muutosehdotusten esittämiselle (dok. 10491)

Päätöslauselma 1449 (2005) Ympäristö ja millenium-tavoitteet (dok. 10566)

Päätöslauselma 1450 (2005) Maailmanpankki, kansainvälinen valuuttarahasto ja milleniumtavoitteet (dok. 10565)

Päätöslauselma 1451 (2005) Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin työ Keski- ja Itä-Euroopan maiden talouselämän kehittämiseksi (dok. 10517)

Päätöslauselma 1452 (2005) Tilanne Lähi-idässä (dok. 10570)

Päätöslauselma 1453 (2005) Tämän hetkinen tilanne Kosovossa (dok. 10572)

Päätöslauselma 1454 (2005) Naisten ja tyttöjen katoamiset Meksikossa (dok. 10551)

Päätöslauselma 1455 (2005) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten toteutuminen Venäjällä (dok. 10568)

Päätöslauselma 1456 (2005) Demokraattisten instituutioiden toiminta Azerbaidzhanissa (dok. 10569)

Päätöslauselma 1457 (2005) Azerbaidzhanin poliittisten vankien koskevan päätöslauselman 1359 (2004) seuranta (dok. 10564)

Päätöslauselma 1458 (2005) Perustuslain uudistusprosessi Armeniassa (dok. 10601)

Päätöslauselma 1459 (2005) Äänioikeutta rajoittavien määräysten kieltäminen (dok. 10553)

Päätöslauselma 1460 (2005) Mielenterveyshoidon parantaminen Euroopassa (dok. 10544)

Päätöslauselma 1461 (2005) Kuurin kynnäs (Liettua): öljy ja ympäristö (dok. 10638)

Päätöslauselma 1462 (2005) Molemminpuolinen kehityspolitiika positiivisena välineenä siirtolaisvirtojen sääntelyssä (dok. 10654)

Päätöslauselma 1463 (2005) Tahdonvastainen katoaminen (dok. 10679)

Päätöslauselma 1464 (2005) Naiset ja uskonto Euroopassa (dok. 10670)

Päätöslauselma 1465 (2005) Demokraattisten instituutioiden toiminta Moldovassa (dok. 10671)

Päätöslauselma 1466 (2005) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Ukrainassa (dok. 10676)

Päätöslauselma 1467 (2005) Taloudellinen yhteistyö- ja kehitysjärjestö (OECD) ja maailmantalous (dok. 10645)

Päätöslauselma 1468 (2005) Pakko- ja lapsiavioliitot (dok. 10590)

Päätöslauselma 1469 (2005) Kieliongelmat pääsyssä julkiseen terveydenhuoltoon Brysselin pääkaupunkiseudulla Belgiassa (dok. 10648)

Päätöslauselma 1470 (2005) Euroopan Unionin yleisen maatalouspolitiikan kustannukset (dok. 10649)

Päätöslauselma 1471 (2005) Nopeutetut turvapaikan hakuprosessit Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa (dok. 10655)

Päätöslauselma 1472 (2005) Rautaesiripun viimeisten jäännösten poistamisesta Keski-Euroopassa (dok. 10642)

Päätöslauselma 1473 (2005) Euroopan vesistöistä: Tona-Oder-Elbe-jokien kanavahankkeesta (dok. 10730)

Päätöslauselma 1474 (2005) YK:n pakolaisvaltuutetun (UNHCR) toiminnasta (dok. 10560)

Päätöslauselma 1475 (2005) Eurooppa-palkinto 50 vuotta: kokemuksia ja tulevaisuuden näkymiä (dok. 10739)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan ballitusten toimivaltaan.

- Suositus 1690 (2005) ETYJ:n Minskin konferenssin käsittelemä Vuoristo-Karabahin kiista (dok. 10364)
Suositus 1691 (2005) Ihmisoikeudet Kosovossa (dok. 10393)
Suositus 1692 (2005) Yukos-yhtiön johtajien pidätykseen ja syyttämiseen liittyvät olosuhteet (dok. 10368)
Suositus 1693 (2005) Parlamentaarisen yleiskokouksen kontribuutio Euroopan neuvoston kolmanteen valtion päämiesten huippukokoukseen (dok. 10381)
Suositus 1694 (2005) Euroopan ja Yhdysvaltain väliset suhteet (dok. 10353)
Suositus 1695 (2005) Euroopan neuvoston luonnos sopimukseksi ihmiskauppaa vastaan (dok. 10474)
Suositus 1696 (2005) Suunnitelmista perustaa Euroopan Unionin perusoikeusvirasto (dok. 10449)
Suositus 1697 (2005) FECRIS-järjestön (*European Federation of Centres of Research and Information on Sectarianism*) Janomus EN:n kansalaisjärjestöjen konsultatiivisesta asemasta
Suositus 1699 (2005) Guantanamo Bayn vankilaolojen laillisuudesta (dok. 10497)
Suositus 1700 (2005) Naisten diskriminointi työmarkkinoilla ja -paikoilla (dok. 10484)
Suositus 1701 (2005) Naisten diskriminointi urheilussa (dok. 10483)
Suositus 1702 (2005) Lehdistön vapaus ja lehtimiesten työskentelyolot konfliktialueilla (dok. 10521)
Suositus 1703 (2005) Turvapaikkaa hakevien lasten suojelu ja avustaminen (dok. 10477)
Suositus 1704 (2005) Kansanäänestykset: hyvät käytännöt Euroopassa (dok. 10498)
Suositus 1705 (2005) Makedonian poliittisen tilanteen viimeaikainen kehitys liittyen alueelliseen vakauteen (dok. 10457)
Suositus 1706 (2005) Media ja terrorismi (dok. 10557)
Suositus 1707 (2005) Tilanne Lähi-idässä (dok. 10570)
Suositus 1708 (2005) Tämän hetkinen tilanne Kosovossa (dok. 10572)
Suositus 1709 (2005) Naisten ja tyttöjen katoamiset Meksikossa (dok. 10551)
Suositus 1710 (2005) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten kunnioittaminen Venäjän federaatiossa (dok. 10568)
Suositus 1711 (2005) Azerbaidžhanin poliittisten vankien koskevan päätöslauselman 1359 (2004) seuranta (dok. 10564)
Suositus 1712 (2005) Kolmannen huippukokouksen seuranta (dok. 10602)
Suositus 1713 (2005) Turvallisuushallinnon demokraattinen valvonta jäsenmaissa (dok. 10567)
Suositus 1714 (2005) Äänioikeutta rajoittavien määräysten kieltäminen (dok. 10553)
Suositus 1715 (2005) Mielenterveyshoidon parantaminen Euroopassa (dok. 10544)
Suositus 1716 (2005) Yhdistyneiden kansakuntien viidennen maailmanlaajuisen naisten konferenssin edistäminen (dok. 10643)
Suositus 1717 (2005) Vapaa-ajanvieton koulutuksesta (dok. 10647)
Suositus 1718 (2005) Kehityspolitiikan merkitys siirtolaisuuden kannalta (dok. 10654)
Suositus 1719 (2005) Tahdonvastaiset katoamiset (dok. 10679)
Suositus 1720 (2005) Koulutus ja uskonto (dok. 10673)
Suositus 1721 (2005) Demokraattisten instituutioiden toiminta Moldovassa (dok. 10671)
Suositus 1722 (2005) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Ukrainassa (dok. 10676)
Suositus 1723 (2005) Pakko- ja lapsiavioliitot (dok. 10590)
Suositus 1724 (2005) Euroopan neuvosto ja EU:n naapuruuspolitiikka (dok. 10696)
Suositus 1725 (2005) Eurooppa ja lintuinfluenssa – ennaltaehkäisevät toimenpiteet (dok. 10707)
Suositus 1726 (2005) Vakavat ihmisoikeusrikkomukset Libyassa – bulgarialaisen lääkintähenkilökunnan epäinhimillinen kohtelu (dok. 10677)
Suositus 1727 (2005) Nopeutetut turvapaikan hakuprosessit Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa (dok. 10655)

Suositus 1728 (2005) EN:n parlamentaarisen yleiskokouksen budjettivaltuuksista (dok. 10720)
Suositus 1729 (2005) YK:n pakolaisvaltuutetun (UNHCR) toiminnasta (dok. 10560)
Suositus 1730 (2005) Kulttuuriomaisuuden yksityisomistuksesta (dok. 10731)

3.3 Määräykset

Määräykset liittyvät muutoseikkoihin, tiedonvälitykseen, täytäntöönpanoon tai menettelytapoihin. Niiden tulee koskea asiaa, joka on jo otettu yleiskokouksen rekisteriin, eivätkä ne saa koskea asiasisältöä. Määräyksiä koskevista aloitteista voidaan äänestää ilman, että niitä ensin lähetetään komiteaan.

–

3.4 Lausunnot

Lausunto 253 (2005) Luonnos EN:n sopimuksesta ihmiskaupan torjumiseksi (dok. 10397)
Lausunto 254 (2005) Luonnos sopimuksesta rahanpesua ja terrorismin rahoitusta vastaan sekä rikoksesta seuranneen hyödyn jäljittäminen, haltuunotto ja takavarikointi (dok. 10392)
Lausunto 255 (2005) Luonnos yleissopimuksesta terrorismin estämiseksi (dok. 10423)
Lausunto 256 (2005) Euroopan neuvoston talousarvio vuodelle 2006 (dok. 10558 rev.)
Lausunto 257 (2005) Yleiskokouksen menot vuodelle 2006 (dok. 10559)

**EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
ERITYISVIERAAT VUONNA 2005**

Valtioiden edustajat

Viktor YUSCHENKO, Ukrainan presidentti	25.1.2005
Mikheil SAAKASHVILI, Georgian presidentti	26.1.2005
Michel BARNIER, Ranskan ulkoministeri	26.1.2005
Svetozar MAROVIC, Serbia ja Montenegron presidentti	26.4.2005
Jean Claude JUNCKER, Luxembourgin pääministeri ja EU:n puheenjohtaja	27.4.2005
Adnan TERZIV, Bosnia Hertsegovinan ministerineuvoston puheenjohtaja	21.6.2005
Mr Marian LUPU, Moldovan parlamentin puhemies	3.10.2005
Mr Miguel Angel MORATINOS, Espanjan ulkoministeri	4.10.2005
Mr Volodymyr LYTVYN, Ukrainan parlamentin puhemies	6.10.2005

Kansainvälisten järjestöjen edustajat

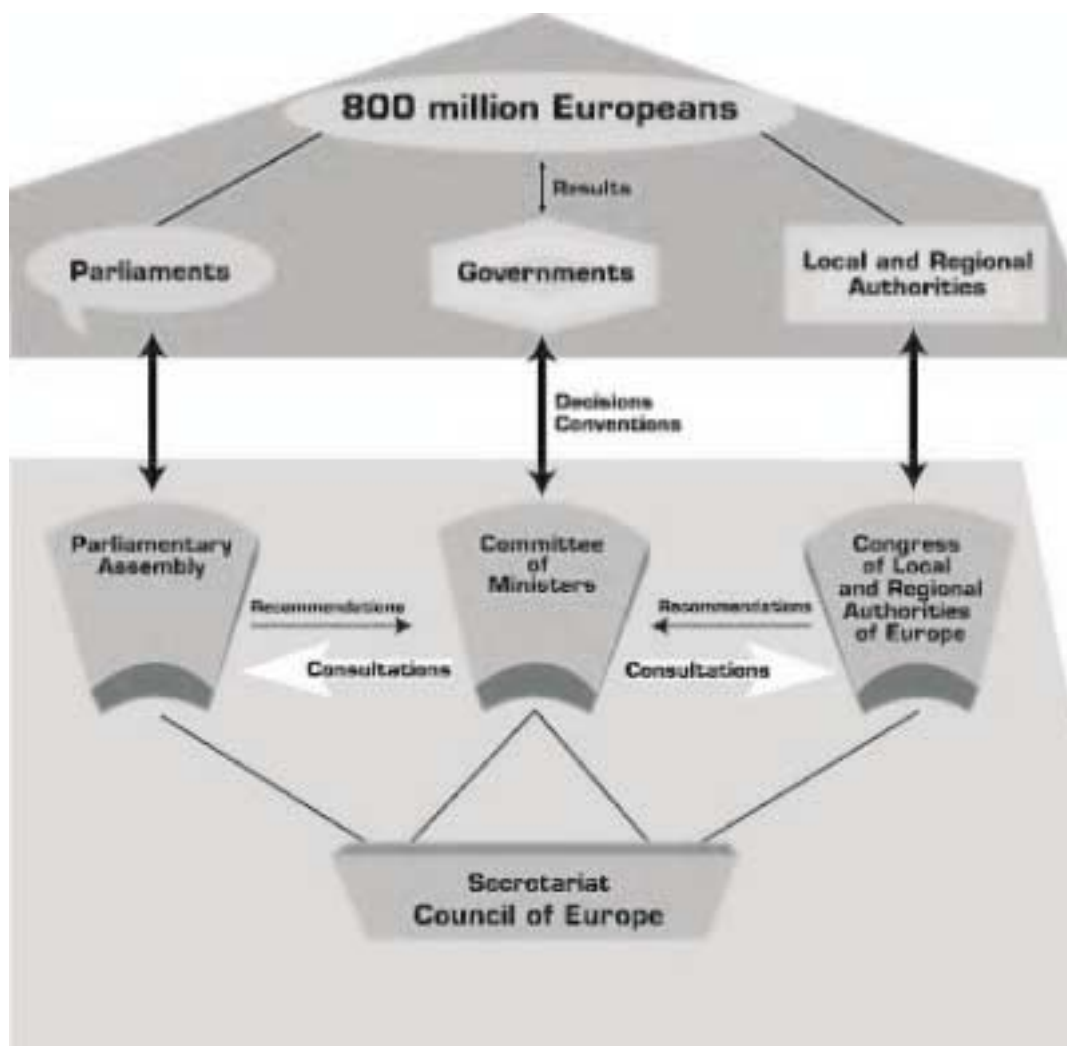
Alcee HASTINGS, ETYJ:n parlamentaarinen yleiskokous puheenjohtaja	24.1.2005
Yvette STEVENS, YK:n humanitaarisen avun koordinoititoimiston (OCHA) johtaja	27.1.2005
Calude MANDIL, pääjohtaja, Kansainvälinen Energia-alan järjestö IEA	26.4.2005
Jean LEMIERRE, EBRD:n pääjohtaja	21.6.2005
Jaap DE HOOP SCHEFFER, NATO:n pääsihteeri	23.6.2005
Ms Asma JAHANGIR, YK:n ihmisoikeuskomission erikoisraportoija	4.10.2005
Mr Ekmeleddin IHSANOGLU, Islamilaisen konferenssin (OIC) pääsihteeri	4.10.2005
Mr Elmar BROK, Euroopan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja	6.10.2005

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	6.11.1990	Unkari
	Tanska	26.11.1991	Puola
	Ranska	7.5.1992	Bulgaria
	Irlanti	14.5.1993	Viro
	Italia	14.5.1993	Liettua
	Norja	14.5.1993	Slovenia
	Luxemburg	30.6.1993	Tsekki
	Alankomaat	30.6.1993	Slovakia
	Ruotsi	7.10.1993	Romania
	Iso-Britannia	10.11.1994	Andorra
		10.2.1995	Latvia
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Albania
7.3.1950	Islanti	13.7.1995	Moldova
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Ukraina
13.7.1950	Saksa	9.11.1995	Makedonia
16.4.1956	Itävalta	28.2.1996	Venäjä
24.5.1961	Kypros	6.11.1996	Kroatia
6.5.1963	Sveitsi	27.4.1999	Georgia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Armenia
22.9.1976	Portugali	25.1.2001	Azerbaidzhan
24.11.1977	Espanja	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
23.11.1978	Liechtenstein	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
16.11.1988	San Marino	6.10.2004	Monaco
5.5.1989	Suomi		

EUROOPAN NEUVOSTON TOIMINTA

LYHYESTI : EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARINEN YLEISKOKOUS

Euroopan neuvosto on Euroopan vanhin ja laajin poliittinen yhteistyöjärjestö, joka perustettiin vuonna 1949. Suomi liittyi järjestöön vuonna 1989. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on järjestön keskusteleva elin, joka tekee aloitteita ja antaa suosituksia kaikista kysymyksistä, jotka edistävät järjestön tavoitteita ja jotka kuuluvat sen toimialaan (ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden suojaaminen ja edistäminen). EN:llä on 46 jäsenmaata. Viidellä Euroopan ulkopuolisella maalla on tarkkailija-asema.

Kunkin jäsenvaltion parlamentin kansanedustajavaltuuskunnat muodostavat parlamentaarisen yleiskokouksen. Edustajien toimikausi alkaa sen varsinaisen istuntokauden avajaisistunnosta lukien (tammikuussa) ja päättyy seuraavan varsinaisen istuntokauden avajaisistuntoon.

Suomen valtuuskunta Euroopan neuvostossa muodostuu viidestä varsinaisesta ja viidestä varajäsenestä, jotka eduskunta valitsee varsinaisilla valtiopäivillä keskuudestaan. Valtuuskunnan jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Istuntokausi jakautuu neljään osa-istuntoon tammikuussa, huhtikuussa, kesäkuussa ja syyskuussa, jotka järjestetään päämajassa Strasbourgissa, Ranskassa. Istunnot ovat julkisia. Istuntokauden alussa tammikuussa valitaan presidentti (puhemies), 19 varapresidenttiä sekä asetetaan

kymmenen varsinaista komiteaa. Jäsenyyksistä komiteoissa päättää yleiskokous kansallisten valtuuskuntien ehdotusten pohjalta. Poikkeuksena on jäsenvelvoitteiden seurantakomitea (monitorointikomitea), jonka jäsenet valitaan yleiskokouksen poliittisissa ryhmissä. Suomen valtuuskunnalla on yksi varsinainen ja yksi varajäsenpaikka yhdeksässä komiteassa sekä näiden komiteoiden ala-komiteoissa. Suomen valtuuskunnalla on myös ollut edustajia monitorointikomiteassa. Yleiskokouksessa toimii myös viisi poliittista ryhmää.

EN:n Suomen valtuuskunta antaa vuosittain eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta, jota käsitellään eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa (<http://www.eduskunta.fi>).

EN:n päämaja (noin 1 300 virkamiestä) sijaitsee Strasbourgissa, Ranskassa, jossa myös järjestetään kaikki istunnot. Komiteakokouksia järjestetään myös jäsenmaissa. Järjestön viralliset kielet ovat englanti ja ranska. Työkielinä on saksa, italia, espanja ja venäjä. Suomen edustaja EN:n ministerikomiteassa on Suomen ulkoministeri ja hänen sijainen on Strasbourgiin sijoitettu Suomen pysyvä edustaja (suurlähettiläs). Lisätietoja internet-sivuilta <http://www.coe.int> ja <http://stars.coe.int> sekä <http://formin.finland.fi/edustot/>.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. (+358 9) 4321
fax. (+358 9) 432 3529
<http://www.eduskunta.fi>
sähköposti: gunilla.carlander@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
puh. + 33 3 88 41 20 00
<http://www.coe.int>